

Strona główna>Twoje prawa>Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych

Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku to taki, który gwarantuje poszanowanie i skuteczne egzekwowanie wszystkich praw dziecka na najwyższym możliwym poziomie.

Okolo 19 proc. ludności UE (95 mln) ma poniżej 18 lat. Małoletnia osoba może zetknąć się z systemem wymiaru sprawiedliwości państwa członkowskiego w różnych okolicznościach, bezpośrednio albo pośrednio, na przykład gdy popełni przestępstwo albo gdy jest świadkiem lub ofiarą przestępstwa, gdy ubiega się o azyl, gdy toczy się postępowanie w sprawie jej przysposobienia lub gdy jej rodzice spierają się w kwestii pieczy nad nią.

Postępowanie sądowe może mieć znaczny wpływ na życie osoby małoletniej, a jeżeli jest prowadzone w sposób nieprzyjazny dzieciom, może skutkować ograniczeniem lub naruszeniem jej praw. Ponadto, gdy w krajowych systemach sądowych brakuje przyjaznych dzieciom procedur i praktyk, osoby małoletnie znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji (np. dzieci niepełnosprawne lub dzieci-migranci) napotykają szczególne przeszkody w korzystaniu z przysługujących im praw.

Wszystkim osobom małoletnim należy zagwarantować prawo dostępu do wymiaru sprawiedliwości. Poza tym przez cały okres styczności z systemem wymiaru sprawiedliwości dzieci powinny być traktowane odpowiednio do ich wieku, szczególnych potrzeb, dojrzałości i poziomu zrozumienia, z uwzględnieniem ich ewentualnych trudności z porozumiewaniem się.

Potrzebne są jasne informacje na temat osób i procedur związanych z postępowaniami w sprawach dotyczących osób małoletnich, a także specjalny przegląd zapewniający poszanowanie ich praw. W związku z tym określono dwie kategorie: **dzieci jako podmioty postępowania sądowego i specjalne procedury** obowiązujące w państwach UE, w zależności od dziedziny prawa.

Pierwsza kategoria łączy ogólne elementy dotyczące dziecka jako osoby, takie jak odpowiedzialność karna lub cywilna, dostęp do pomocy prawnej, stosunek do szkoły/kształcenia, podejmowanie decyzji w zakresie opieki zdrowotnej, wyspecjalizowane sądy/instytucje lub wsparcie finansowe w postępowaniach przed sądem.

Druga kategoria ma na celu zebranie informacji na temat tego, w jaki sposób małoletni są traktowani w kontekście postępowań sądowych, i na temat szczególnego charakteru odpowiednich procedur karnych, cywilnych i administracyjnych w poszczególnych państwach członkowskich.

Ostatnia aktualizacja: 21/09/2020

Stroną zarządza Komisja Europejska. Informacje na tej stronie nie muszą odzwierciedlać oficjalnego stanowiska Komisji Europejskiej, nie ponosi ona również odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane czy odniesienia na niej zawarte. Więcej informacji na temat praw autorskich odnoszących się do stron UE znajduje się na stronie „Informacje prawne”.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Bułgaria

1. Zdolność procesowa dziecka

W Bułgarii minimalny wiek odpowiedzialności karnej wynosi 14 lat. Niezależnie od rodzaju sprawy, aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód w Bułgarii musi mieć ukończone 14 lat.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

W sądach powszechnych nie występuje specjalizacja w dziedzinie spraw związanych z dziećmi. W sądach, w których obsada kadrowa jest wystarczająca, aby zapewnić realizację zasady losowego przydziału spraw, sędzię przydziela się do wydziału cywilnego albo karnego i zajmuje się on wówczas wyłącznie danym rodzajem spraw. Wydziały mogą być tworzone w sądach okręgowych i rejonowych, a przydział sędziów do poszczególnych wydziałów zależy od uznania dyrektora administracyjnego sądu.

W prawie bułgarskim przewidziano definicję legalną „dziecka”. Osiągnięcie minimalnego wieku jest także przesłanką ponoszenia odpowiedzialności karnej, a wydawanie wyroków w stosunku do nieletnich podlega szczególnym zasadom. W rozumieniu ustawy o ochronie dzieci dzieckiem jest osoba fizyczna, która nie ukończyła lat 18.

Nieletni dzielą się na dwie grupy – od 14 do 16 lat oraz od 16 do 18 lat. Nieletni ponoszą łagodniejszą odpowiedzialność karną niż dorośli, przy czym stopień tego złagodzenia jest niższy w przypadku nieletnich w grupie wiekowej 16–18 lat.

Nieletni, którzy ukończyli 16 lat, mogą ponosić odpowiedzialność administracyjną na mocy ustawy o wykroczeniach o charakterze administracyjnym i karach administracyjnych oraz na mocy przepisów szczególnych, takich jak dekret o zwalczaniu chuliganizmu wśród nieletnich.

3. Wielodyscyplinarne podejście

Wszystkie stosowne organizacje mają obowiązek koordynować swoje działania, aby kompleksowo rozumieć sytuację dzieci. Ustawa o ochronie dzieci reguluje kompetencje organów ochrony dzieci, którymi są Państwowa Agencja Ochrony Dzieci, dyrekcje pomocy społecznej na szczeblu lokalnym, Minister Pracy i Polityki Społecznej, Minister Spraw Wewnętrznych, Minister Edukacji i Nauki, Minister Sprawiedliwości, Minister Spraw Zagranicznych, Minister Kultury, Minister Opieki Zdrowotnej oraz burmistrzowie gmin.

4. Szkolenie specjalistów

Specjaliści biorący udział w procesie sądowym muszą mieć odpowiednie kwalifikacje oraz duże doświadczenie, w szczególności w pracy z dziećmi. Chociaż nie przewidziano wymogów prawnych dotyczących szkoleń, to niemal wszyscy specjaliści odbywają kursy i szkolenia kwalifikacyjne, które dają im konkretne umiejętności.

Z drugiej strony pracownicy socjalni i funkcjonariusze policji uczestniczą w różnych badaniach, seminariach i spotkaniach organizowanych przez instytucje publiczne, organizacje pozarządowe itp. Agencja Pomocy Społecznej, jako główna instytucja rządowa odpowiedzialna za wdrażanie polityki w zakresie ochrony dzieci, organizuje liczne szkolenia na szczeblu lokalnym służące podniesieniu kwalifikacji swoich urzędników – pracowników socjalnych.

5. Dobro dziecka

Zgodnie z ustawą o ochronie dzieci jednym z głównych celów tej ochrony jest zapewnienie dobra dziecka. Kierowanie się dobrem dziecka stanowi główną zasadę udziału dzieci w postępowaniach sądowych. Ustawodawstwo krajowe umożliwia dzieciom odgrywanie aktywnej roli poprzez wyrażanie swojego zdania i uczestniczenie w podejmowaniu decyzji.

6. Dostęp do środków zaskarżenia

Ustawa o ochronie dzieci stanowi, że dziecko ma prawo do pomocy prawnej oraz do wnoszenia środków zaskarżenia we wszystkich postępowaniach mających wpływ na jego prawa lub interesy.

Dzieci, które nie mają zdolności do czynności prawnych, mogą wnosić środki zaskarżenia za pośrednictwem swoich rodziców lub przedstawicieli ustawowych, którzy wykonują ich prawa w ich imieniu. Przepisy prawa przewidują, że przedstawiciele ustawowi dziecka podejmują decyzje, kierując się

dobrem dziecka. W przypadku gdy dziecko jest pokrzywdzonym i zdecyduje się nie inicjować postępowania karnego, prokurator może zrobić to w imieniu dziecka, wszczynając postępowanie przygotowawcze.

W zakresie pomocy prawnej na rzecz dziecka nie przewidziano żadnych przepisów szczególnych. Stosuje się ogólne zasady wynikające z ustawy o pomocy prawnej.

7. Dalsze działania

Ministerstwo Sprawiedliwości, przy udziale szerokiego grona zainteresowanych stron, przygotowało projekt nowej *ustawy o odstąpieniu od postępowania karnego i stosowaniu środków dyscyplinujących w stosunku do nieletnich*. Celem projektu ustawy jest zachęcanie nieletnich, którzy weszli w konflikt z prawem, do zachowania zgodnego z prawem i zapewnienie im wsparcia w integracji ze społeczeństwem poprzez stosowanie środków dyscyplinujących oraz włączanie ich do odpowiednich programów edukacyjnych. Zgodnie z normami międzynarodowymi i najlepszymi praktykami projekt ustawy przewiduje nowy system środków mających przeciwdziałać recydywie nieletnich łamiących prawo.

Jednym z istotnych elementów proponowanych zmian legislacyjnych jest możliwość skorzystania z mediacji. Umożliwi to urzeczywistnienie idei sprawiedliwości naprawczej (restytucyjnej) poprzez odstąpienie od prowadzenia postępowania karnego w stosunku do nieletnich w celu naprawienia szkód wyrządzonych przez bezprawne zachowanie oraz, w miarę możliwości, przywrócenia relacji między sprawcą, ofiarą i społeczeństwem.

8. Życie rodzinne

Do ustawodawstwa bułgarskiego dotyczącego przysposobienia wprowadzono zmiany wskutek ratyfikacji Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego (konwencja haska). Zmiany przewidują wprowadzenie obowiązku wpisu przysposobień i przysposabiających do specjalnych rejestrów jako warunek przysposobienia pełnego. Wyjątek od tej zasady przewidziano w przypadku przysposobienia dziecka przez małżonka oraz przysposobienia wnuka przez dziadków.

Zgodnie z ustawodawstwem bułgarskim przysposobienie może być „pełne” albo „niepełne”.

W przypadku **przysposobienia pełnego** pomiędzy przysposobionym i jego zstępnymi z jednej strony a przysposabiającym i jego krewnymi z drugiej strony powstają takie prawa i obowiązki jak pomiędzy krewnymi naturalnymi, a prawa i obowiązki pomiędzy przysposobionym i jego zstępnymi a ich krewnymi naturalnymi ustają.

W przypadku **przysposobienia niepełnego** prawa i obowiązki jak pomiędzy krewnymi naturalnymi powstają wyłącznie pomiędzy przysposobionym i jego zstępnymi z jednej strony a przysposabiającym z drugiej strony, a prawa i obowiązki pomiędzy przysposobionym i jego zstępnymi a ich krewnymi naturalnymi są zachowane. Prawa i obowiązki rodzicielskie przechodzą na przysposabiającego.

Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Bułgarii (324 Kb) [en](#)

Ostatnia aktualizacja: 05/10/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Dania

1. Zdolność procesowa dziecka

Aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód w Danii musi mieć ukończone 18 lat.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Jeżeli chodzi o sprawy karne, nie powołano żadnych wyspecjalizowanych instytucji zajmujących się pokrzywdzonymi dziećmi ani dziećmi występującymi w charakterze świadków. Takie dzieci mają styczność ze zwykłymi funkcjonariuszami policji, prokuratorami i urzędnikami sądowymi.

Jeżeli chodzi o sprawy cywilne, w Danii nie funkcjonują żadne instytucje specjalizujące się w problematyce praw dzieci w postępowaniach cywilnych.

Duński system prawny opiera się zasadniczo na domniemaniu, że sędziowie i komornicy są kompetentni we wszystkich sprawach. Dlatego też w postępowaniach dotyczących dzieci nie biorą udziału żadni wyspecjalizowani sędziowie ani komornicy.

Na sądach ciąży ogólny obowiązek rozpoznania każdej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki.

W 2013 r. duński rząd postanowił wzmocnić ochronę dzieci i młodzieży przed nadużyciami. W przypadku uznania, że dziecko lub osoba młoda potrzebuje szczególnego wsparcia, rada gminy dopilnowuje, aby zbadano sytuację tego dziecka lub tej osoby młodej.

Jeżeli chodzi o sprawy karne, nie powołano żadnych wyspecjalizowanych instytucji zajmujących się pokrzywdzonymi dziećmi ani dziećmi występującymi w charakterze świadków.

W Danii małoletnich bez opieki uznaje się za grupę szczególnie wrażliwą, dlatego też opracowano wytyczne w zakresie rozpoznawania zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa składanych przez takich małoletnich.

W toku postępowania cywilnego dzieci występujące w charakterze powodów reprezentują ich rodzice lub opiekunowie, ponieważ nie mają one zdolności procesowej. Dzieci wzywane do stawienia się w charakterze świadków przed sądem powszechnym orzekającym w sprawach cywilnych nie są uprawnione do wystąpienia o przyznanie im pełnomocnika z urzędu.

3. Wielodyscyplinarne podejście

W 2013 r. duński rząd przeznaczył środki na finansowanie inicjatyw wzmocniających ochronę dzieci i młodzieży przed nadużyciami. Jedną z tych inicjatyw polegała na utworzeniu 5 specjalnych „ośrodków dla dzieci” obejmujących wszystkie gminy w Danii.

Ustanowiono mechanizm współpracy, aby rozszerzyć współpracę między regionalną administracją publiczną a gminami przy rozwiązywaniu konfliktów na wysokim szczeblu.

4. Szkolenie specjalistów

Sędziowie zastępcy biorą udział w serii obowiązkowych podstawowych kursów szkoleniowych. Wspomniane kursy obejmują szkolenia w zakresie rozpoznawania spraw dotyczących prawa pieczy nad dzieckiem.

Jeżeli chodzi o sędziów, problematykę tę w stosownych przypadkach porusza się w trakcie kursów i seminariów szkoleniowych.

Dla adwokatów reprezentujących dzieci w sprawach cywilnych, karnych lub administracyjnych nie organizuje się żadnych obowiązkowych szkoleń.

Ponadto Dyrektor Prokuratury organizuje seminaria w ramach szkoleń uzupełniających dla prokuratorów mających styczność z dziećmi w toku postępowań.

Rząd duński nieustannie wspiera gminy w ich wysiłkach na rzecz zapewnienia szczególnie narażonym dzieciom, osobom młodym i ich rodzinom dostępu do odpowiednich usług. Dlatego też podjęto decyzję, aby co roku przeznaczać środki na rzecz dalszego kształcenia gminnych pracowników socjalnych.

5. Dobro dziecka

Zgodnie z duńską ustawą o usługach społecznych gmina jest zobowiązana zapewnić dziecku niezbędne wsparcie, kierując się jego dobrem. Wsparcie należy zatem dostosować do konkretnej sytuacji i potrzeb dziecka; należy go również udzielać na wczesnym etapie i w nieprzerwany sposób, aby zapewnić możliwość rozwiązywania wszelkich problemów występujących w domu, w którym dziecko zamieszkuje, lub w jego bezpośrednim otoczeniu. Wsparcie musi się ponadto opierać na zasobach własnych dziecka.

6. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Jeżeli chodzi o pokrzywdzonych występujących przed organami wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, w przypadku złożenia na policji zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa funkcjonariusze policji są zobowiązani do udzielenia pokrzywdzonemu porad i informacji dotyczących m.in. prawa do uzyskania pomocy prawnej.

Sądy egzekucyjne wykonują orzeczenia w sprawach cywilnych, w których dzieci występują w charakterze powodów, zgodnie ze zwykłymi przepisami dotyczącymi wykonywania orzeczeń. Ponieważ dzieci występujące w charakterze powodów nie mają zdolności procesowej, muszą być reprezentowane przez swoich rodziców lub opiekunów, którzy wykonują prawa przysługujące dziecku będącemu powodem.

W sprawach na gruncie prawa rodzinnego orzeczenia dotyczące prawa pieczy nad dzieckiem i miejsca zamieszkania dziecka wykonują sądy egzekucyjne. Sąd nie może wykonać orzeczenia, jeżeli jego wykonanie naraziłoby zdrowie psychiczne i fizyczne dziecka na poważny uszczerbek.

7. Dostępność środków zaskarżenia

Jeżeli chodzi o sprawy karne, w przypadku złożenia na policji zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa funkcjonariusze policji są zobowiązani do udzielenia pokrzywdzonemu porad i informacji dotyczących m.in. prawa do uzyskania pomocy prawnej i prawa do wniesienia zażalenia. Powództwo o odszkodowanie może zostać rozpoznane w toku postępowania karnego.

Chociaż dziecko może mieć status powoda, z uwagi na brak zdolności procesowej nie może samodzielnie wszcząć postępowania przed sądami krajowymi we własnym imieniu.

Dziecko może mieć status pozwanego w postępowaniu, ale w takiej sytuacji wszystkich czynności procesowych dokonują w jego imieniu rodzice lub opiekunowie.

Każdy – także dziecko – ma obowiązek złożenia zeznań w toku postępowania sądowego, jeżeli otrzyma wezwanie do stawienia się przed sądem w charakterze świadka. Zgoda jednego z rodziców/opiekunów na udział dziecka w postępowaniu w charakterze świadka nie jest wymagana.

Dzieci mogą mieć status powodów i pozwanych w postępowaniach cywilnych. Ponieważ dzieci zasadniczo nie mają zdolności procesowej, prawa przysługujące im jako powodowi i pozwany w postępowaniu – w tym prawo do wniesienia środka zaskarżenia – wykonują ich rodzice lub opiekunowie.

8. Życie rodzinne

Przed przyznaniem rodzicom statusu potencjalnych rodziców adopcyjnych sekretariat wspólnej rady szczegółowo analizuje sytuację wnioskodawców. Wyniki przeprowadzonej analizy przedstawia on wspólnej radzie, która podejmuje na ich podstawie decyzję o tym, czy wnioskodawcom można przyznać status potencjalnych rodziców adopcyjnych.

W duńskiej ustawie o przysposobieniu z grudnia 2015 r. przewidziano wyłącznie możliwość przysposobienia całkowitego dziecka. Obecnie duński akredytowany organ ds. przysposobienia współpracuje wyłącznie z państwami pochodzenia, których przepisy dopuszczają możliwość przysposobienia całkowitego.

W odniesieniu do krajowych spraw dotyczących przysposobienia przepisy duńskiej ustawy o przysposobieniu stanowią, że wszystkie dzieci powyżej 12. roku życia muszą wyrazić zgodę na przysposobienie.

Jeżeli dziecko nie ukończyło jeszcze 12. roku życia, organy administracji publicznej są zobowiązane do przekazania informacji na temat stosunku dziecka do przysposobienia, o ile umożliwia to stopień dojrzałości dziecka i charakter sprawy.

Minister Spraw Społecznych i Spraw Wewnętrznych jest odpowiedzialny za ustawodawstwo dotyczące przysposobienia.

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Danii\(499 kB\)](#) (499 Kb) [en](#)

Ostatnia aktualizacja: 30/07/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Estonia

1. Zdolność procesowa dziecka

Zgodnie z częścią ogólną kodeksu cywilnego każdy człowiek ma zdolność prawną. Osoby poniżej 18. roku życia mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Sąd może rozszerzyć ograniczoną zdolność do czynności prawnych przysługującą dzieciom, które ukończyły 15. rok życia, jeżeli będzie to leżało w ich interesie i jeżeli dziecko osiągnęło odpowiedni stopień dojrzałości. Aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód w Estonii musi mieć ukończone 15 lat.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Informacje na temat [systemów sądowych](#) można uzyskać, odwiedzając odpowiednią stronę na europejskim portalu „e-Sprawiedliwość”.

Sprawy dotyczące dzieci, które popełniły przestępstwo, ale które nie osiągnęły minimalnego wieku odpowiedzialności karnej (14 lat), rozpoznają komisje ds. nieletnich. Decyzje komisji w pierwszej kolejności weryfikuje gubernator prowincji, a późniejsze skargi na te decyzje rozpoznają sądy administracyjne w toku postępowania sądowo-administracyjnego. Jeżeli sąd nie rozpoznał jeszcze sprawy, mimo że od dnia jej wniesienia minęło co najmniej dziewięć miesięcy, w uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość wystąpienia o zastosowanie odpowiedniego środka. Ponadto jeżeli sąd odroczył rozprawę o więcej niż trzy miesiące bez zgody stron, stronom przysługuje prawo do zaskarżenia postanowienia sądu. W Estonii obowiązują przepisy szczególne regulujące kwestie związane ze środkami tymczasowymi, które sąd może zastosować w celu zapewnienia dziecku ochrony i zabezpieczenia powództwa; prawo dopuszcza również możliwość zwolnienia dzieci ze specjalnymi potrzebami z obowiązku udziału w rozprawie.

3. Wielodyscyplinarne podejście

Odpowiedzialność za kwestie związane z ochroną dzieci spoczywa na rządzie Republiki, Radzie ds. Ochrony Dzieci, Ministerstwie Spraw Społecznych, Radzie Ubezpieczeń Społecznych, gubernatorach prowincji i organach samorządu terytorialnego, stosownie do obowiązków powierzonych im zgodnie z ustawą o ochronie dzieci.

4. Szkolenie specjalistów

Szkolenia dla sędziów organizuje Rada ds. Szkolenia Kadr Wymiaru Sprawiedliwości działająca przy Sądzie Najwyższym zgodnie z przepisami estońskiej ustawy o sądownictwie. Estońska Izba Adwokacka jest członkiem Rady Izb Adwokackich Unii Europejskiej i komunikuje się z innymi państwami członkowskimi w kwestiach dotyczących szkoleń za jej pośrednictwem.

5. Dobro dziecka

Wiele aktów prawnych odnosi się do dobra dziecka. W [ustawie o ochronie dzieci](#) (§ 21) ustanowiono obowiązek kierowania się przede wszystkim dobrem dziecka.

6. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Ponieważ dzieci nie mają zdolności procesowej, sąd nie informuje ich osobiście o wydaniu wyroku ani o jego wykonaniu. Po uprawomocnieniu się wyroku przedstawiciel ustawowy dziecka może zwrócić się do komornika z wnioskiem o jego wykonanie. Przyjmuje się, że odpowiedzialność za przekazanie dziecku informacji na temat postępowania egzekucyjnego spoczywa na jego przedstawicielu ustawowym.

7. Dostępność środków zaskarżenia

W Estonii dzieci biorące udział w postępowaniach przed sądem cywilnym reprezentują ich przedstawiciele ustawowi, przy czym domniemywa się, że wspomniani przedstawiciele kierują się dobrem dziecka. Dlatego też – co do zasady – przedstawiciele ustawowi dzieci mogą składać pisma i wnosić środki zaskarżenia do sądu w imieniu reprezentowanych przez siebie dzieci bez konieczności uzyskania ich zgody. Z przepisów wynika jednak, że dziecko może również samodzielnie złożyć pismo lub wnieść środek zaskarżenia do sądu. W takim przypadku co do zasady oczekuje się, że przedstawiciel ustawowy niezwłocznie dołączy do dziecka. W postępowaniu nieprocesowym w sprawach rodzinnych dziecko, które ukończyło 14. rok życia i które dysponuje wystarczającą wiedzą na temat przebiegu postępowania, może zaskarżyć orzeczenie sądu nawet wówczas, gdy nie reprezentuje go przedstawiciel ustawowy.

8. Procedura przysposobienia, uwzględniając przysposobienie międzynarodowe

Osoba mająca zamiar przysposobić dziecko składa wniosek o przysposobienie do organów administracji rządowej w prowincji. Jeżeli odpowiedni organ administracji rządowej w prowincji uzna, że spełniono przesłanki przysposobienia, osoba mająca zamiar przysposobić dziecko składa wniosek o przysposobienie do sądu. Wniosek o przysposobienie składa się do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania przysposabianego dziecka. Jeżeli miejsce zamieszkania rodzica adopcyjnego lub przysposabianego dziecka nie znajduje się na terytorium Estonii, sąd nie wyda orzeczenia o przysposobieniu, dopóki nie uzyska zgody komisji ds. przysposobień międzynarodowych działającej przy Ministerstwie Spraw Społecznych Republiki Estońskiej. Dziecko, które ukończyło 10. rok życia, można przysposobić wyłącznie wówczas, gdy wyrazi na to zgodę.

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Estonii\(469 kB\)](#) (469 Kb) [en](#)

Ostatnia aktualizacja: 31/07/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Grecja

1. Zdolność procesowa dziecka

W Grecji minimalny wiek odpowiedzialności karnej wynosi 15 lat. Dziecko w wieku od 12 do 15 lat, które popełniło przestępstwo, ma prawo do zaskarżenia decyzji administracyjnej wydanej w jego sprawie; po ukończeniu przez dziecko 17. roku życia uprawnienie to przysługuje wyłącznie temu dziecku.

Aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód musi mieć ukończone 15 lat w przypadku spraw dotyczących zatrudnienia, 18 lat w przypadku spraw w dziedzinie azylu, migracji, kar administracyjnych i zdrowia, 12 lat w przypadku spraw dotyczących rozwiązania stosunku przysposobienia, 16 lat w przypadku postępowań nieprocesowych i 18 lat we wszystkich innych przypadkach, chyba że dziecko ma ograniczoną zdolność procesową.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

W Grecji w każdym sądzie pierwszej instancji i w każdym sądzie apelacyjnym postępowania prowadzą sędziowie orzekający w sprawach karnych z udziałem nieletnich, sędziowie śledczy ds. nieletnich oraz prokuratorzy ds. nieletnich, którzy specjalizują się w sprawach karnych z udziałem nieletnich. Sąd ds. nieletnich, w którym zasiadają sędziowie orzekający w sprawach karnych z udziałem nieletnich, rozpoznaje sprawy dotyczące nieletnich sprawców przestępstw.

Ochroną nieletnich zajmują się ponadto „towarzystwa ds. ochrony nieletnich” działające przy każdym sądzie pierwszej instancji, których członkami są sędziowie, prokuratorzy, socjolodzy, nauczyciele itp.

We wszystkich sądach pierwszej instancji i w niektórych sądach apelacyjnych utworzono specjalne izby, w których zasiadają sędziowie specjalizujący się w prawie rodzinnym. Ich specjalizacja wiąże się z tym, że orzekając jako sędziowie cywiliści, rozpoznają wyłącznie sprawy z zakresu prawa rodzinnego.

Obowiązek orzekania w takich sprawach powierza się im na okres od 2 do 4 lat.

Jeżeli chodzi o postępowania administracyjne, nie przewidziano żadnych przepisów szczególnych z zakresu prawa rodzinnego i małoletnich ani nie ustanowiono żadnych instytucji specjalizujących się w tej dziedzinie.

3. Wielodyscyplinarne podejście

Służby socjalne i sądy rodzinne ściśle współpracują ze sobą na każdym etapie postępowania. W toku postępowania sporządza się sprawozdania dla sędziów i przeprowadza się sesje z udziałem psychologów, dzięki czemu sprawa trafia do sędziego na zaawansowanym etapie. W razie potrzeby sędzia może zawsze wystąpić o poddanie dziecka lub jego rodziców specjalnemu badaniu przeprowadzanemu przez specjalistę, aby dokładnie przeanalizować warunki bytowe i środowisko rodzinne dziecka.

4. Szkolenie specjalistów

Podstawowe szkolenie dla kadr wymiaru sprawiedliwości pozwalające uczestnikom nabyć potrzebne im kompetencje nie obejmuje odrębnego modułu poświęconego wyłącznie problematyce prawa rodzinnego. Prawo rodzinne stanowi jednak jeden z elementów programów doskonalenia zawodowego przygotowywanych przez podmioty takie jak Krajowa Szkoła Sędziowska, Ministerstwo Sprawiedliwości, izby adwokackie, stowarzyszenia akademickie itp. Sędziów i prokuratorów specjalizujących się w tej dziedzinie zachęca się do uczestnictwa w tych inicjatywach mających na celu podniesienie poziomu ich świadomości.

Szkolenia transgraniczne prowadzi się za pośrednictwem standardowych kanałów, tj. EJTN, ERA lub innych podmiotów bądź instytucji zajmujących się szkoleniem kadr wymiaru sprawiedliwości na szczeblu europejskim.

5. Dobro dziecka

Organy lub podmioty państwowe, a także sądy, mają obowiązek wdrażać wszelkie planowane środki i działania, kierując się dobrem dziecka. W postępowaniach sądowych odpowiedzialność za stosowanie tej zasady z uwzględnieniem specyfiki każdej sprawy spoczywa na sądzie.

6. Dostępność środków zaskarżenia

Dzieci – podobnie jak osoby dorosłe – poucza się o wszelkich procedurach, jakie mogą zostać wobec nich zastosowane w toku postępowania karnego lub cywilnego, i zapewnia się im możliwość korzystania z pełni praw w toku takich postępowań. W szczególności w sprawach karnych prokurator może zawiesić postępowanie karne po przesłuchaniu dziecka, jeżeli uzna, że dalsze prowadzenie tego postępowania mogłoby wyrządzić nieodwracalne szkody w psychice dziecka.

7. Życie rodzinne

Zgodnie z prawem greckim osoby zainteresowane przysposobieniem konkretnego dziecka mają obowiązek w pierwszej kolejności wystąpić do sądu pierwszej instancji właściwego dla miejsca zamieszkania przysposobianego dziecka o wydanie orzeczenia o przysposobieniu. Rodzice biologiczni muszą wyrazić zgodę na przysposobienie dziecka przez wnioskodawców w obecności sędziego zasiadającego w odpowiedniej izbie. Przysposobiane dziecko, które ukończyło dwunasty rok życia, również musi wyrazić zgodę na przysposobienie. Ponadto podczas rozprawy sądowej świadek musi potwierdzić, że wnioskodawcy są zdolni do sprawowania nad dzieckiem należytej opieki i do jego odpowiedniego wychowania, mając na względzie m.in. wykształcenie wnioskodawców oraz poziom ich zamożności. Takie same zasady obowiązują w przypadku przysposobień międzynarodowych. Procedurę tę ustanowiono w art. 1542 i nast. greckiego kodeksu cywilnego i w art. 800 greckiego kodeksu postępowania cywilnego.

W Grecji dopuszcza się możliwość przysposobienia zarówno osób małoletnich, jak i dorosłych. Przysposobienie osób dorosłych jest możliwe wyłącznie w wyjątkowych przypadkach i może dotyczyć wyłącznie krewnych do czwartego stopnia pokrewieństwa (tj. do poziomu kuzynostwa) (art. 1579 greckiego kodeksu cywilnego). Ponadto osoby dorosłe pozostające w związku małżeńskim mogą zostać przysposobione wyłącznie na zgodą ich współmałżonka (art. 1583 greckiego kodeksu cywilnego).

Sąd pierwszej instancji orzekający w składzie wieloosobowym właściwy dla miejsca zamieszkania dziecka ma właściwość do prowadzenia postępowań w sprawach o przysposobienie na gruncie prawa krajowego oraz międzynarodowego (art. 800 kodeksu postępowania cywilnego). Na potrzeby postępowań w sprawach o przysposobienie międzynarodowe powołano również Centralny Urząd ds. Przysposobień Międzynarodowych, który podlega greckiemu Ministerstwu Pracy (art. 19 ustawy nr 3868/2010).

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Grecji](#) (326 Kb) [en](#)

Ostatnia aktualizacja: 25/04/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Hiszpania

Art. 12 konstytucji hiszpańskiej stanowi, że obywatele Hiszpanii osiągają pełnoletniość w wieku 18 lat. W Hiszpanii za nieletnich/małoletnich/dzieci uznaje się wszystkie osoby poniżej 18. roku życia.

1. Zdolność procesowa dziecka

Aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód w Hiszpanii musi mieć ukończone 18 lat.

Samodzielnie sprawę do sądu mogą również wnieść małoletni uwolnieni spod władzy rodzicielskiej. Co do zasady status osoby uwolnionej spod władzy rodzicielskiej uzyskuje się po ukończeniu 18. roku życia lub w wieku 16 lat – na podstawie zezwolenia sądowego, za zgodą rodziców lub poprzez zawarcie małżeństwa. W niektórych regionach status ten można uzyskać w wieku 14 lat.

Zgodnie z ustawą regulującą odpowiedzialność karną nieletnich w Hiszpanii minimalny wiek odpowiedzialności karnej wynosi 14 lat. Środki stosowane wobec dzieci, które nie osiągnęły minimalnego wieku odpowiedzialności karnej (w Hiszpanii – dzieci poniżej 14. roku życia), mają charakter dobrowolny lub polegają na umieszczeniu w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Sądy ds. nieletnich: jak wynika z ustawy organicznej nr 5/2000 z dnia 12 stycznia regulującej odpowiedzialność karną nieletnich, sprawy o przestępstwa i wykroczenia popełnione przez osoby powyżej 14. roku życia, które nie ukończyły jednak 18. roku życia, rozpoznają wyspecjalizowane sądy zwane *Juzgados de menores*. Postępowania karne przeciwko nieletnim sprawcom przestępstw prowadzą wyspecjalizowani sędziowie/prokuratorzy.

Za obronę praw przysługujących nieletnim na mocy przepisów odpowiada prokuratura. Środki, jakie można zastosować wobec nieletnich sprawców przestępstw w wieku 14–18 lat, określono w specjalnej ustawie (ustawa organiczna nr 5/2000 z dnia 12 stycznia regulująca odpowiedzialność karną nieletnich).

Jeżeli sprawca czynu zabronionego nie ukończył 14. roku życia, wspomniana ustawa organiczna regulująca odpowiedzialność karną nieletnich nie ma zastosowania. W takim przypadku stosuje się określone artykuły kodeksu cywilnego oraz pozostałe obowiązujące przepisy.

W sprawach, w których dzieci występują w charakterze pokrzywdzonych przestępstwami lub świadków przestępstw, rozpoznawanych przez sądy powszechne, prawo przewiduje szczególne gwarancje w zależności od wieku dzieci. Na przykład dzieci szczególnie narażone na zagrożenia składają zeznania w obecności wyspecjalizowanych psychologów. Zeznania te nagrywa się, aby uniknąć konieczności ich powtarzania w sądzie, a w każdym razie aby zapobiec konfrontacji wzrokowej między dzieckiem a domniemanym sprawcą czynu.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych: sądy pierwszej instancji (*Juzgados de Primera Instancia*) rozpoznają powództwa dzieci na podstawie prawa cywilnego procesowego. Funkcjonują ponadto wyspecjalizowane sądy cywilne rozpoznające wyłącznie sprawy rodzinne, które noszą nazwę sądów rodzinnych (*Juzgados de Familia*).

Prokuratura może uczestniczyć w cywilnym postępowaniu sądowym z udziałem dzieci lub osób niepełnosprawnych do czasu wyznaczenia dla nich kuratora procesowego.

Chociaż co do zasady małoletni nie mają zdolności do samodzielnego wszczęcia postępowania cywilnego, ustawa przewiduje obowiązek wysłuchania małoletniego w sytuacji, gdy środek może mieć wpływ na jego interesy, a małoletni jest wystarczająco dojrzały, by wyrazić swoją opinię, jak również w każdym przypadku, jeżeli małoletni ukończył 12. rok życia.

W postępowaniach w sprawach o rozwód lub separację sąd zawsze kieruje się dobrem dziecka.

Dzieci mogą uczestniczyć w postępowaniach administracyjnych dotyczących: ochrony dziecka, przysposobienia, azylu, migracji, zdrowia, edukacji i kar administracyjnych.

3. Środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci

Ogólnie rzecz biorąc i w odniesieniu do wszystkich jednostek terytorialnych posiadających własny zbiór przepisów, w celu uniknięcia przewlekłości postępowań z udziałem małoletnich/nieletnich ustawa organiczna nr 1/1996 z dnia 15 stycznia o ochronie prawnej małoletnich/nieletnich (LOPJM) stanowi, że w postępowaniach sądowych lub administracyjnych stawiennictwo lub przesłuchanie małoletniego/nieletniego traktuje się priorytetowo. Czynność taką należy przeprowadzić w sposób dostosowany do sytuacji małoletniego/nieletniego i poziomu jego rozwoju, w stosownych przypadkach korzystając z pomocy wykwalifikowanych specjalistów lub biegłych, zapewniając poszanowanie prywatności małoletniego/nieletniego, używając zrozumiałego dla niego języka, stosując formę dostępną i dostosowaną do okoliczności, przedstawiając mu treść pytań oraz pouczając go o skutkach złożonych przez niego zeznań /wyjaśnień oraz zapewniając pełne poszanowanie wszelkich gwarancji procesowych.

Sprawy karne: stosowane środki z zakresu prawa i polityki różnią się w zależności od okoliczności: dziecko jako pokrzywdzony przestępstwem i dziecko jako sprawca przestępstwa.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych: powód może zwrócić się do sądu o zastosowanie środka tymczasowego. Co do zasady dzieci nie mogą same występować do sądu o zastosowanie środków tymczasowych – w tym celu muszą je reprezentować przedstawiciele ustawowi.

W przypadku uczestnictwa dzieci w postępowaniu w sprawach rodzinnych sąd postanawia o zastosowaniu środków tymczasowych, takich jak: środki regulujące kwestię pieczy nad dzieckiem, wyżywienia dziecka, kontaktów z dzieckiem, wsparcia finansowego dziecka itp., zasadniczo przed wydaniem orzeczenia, kierując się dobrem dzieci, których dotyczy postępowanie.

4. Mechanizmy i procedury wsparcia dzieci a dobro dziecka

Ustawodawstwo hiszpańskie zawiera szereg istotnych przepisów poprawiających skuteczność środków ułatwiających wykonywanie praw przez małoletnich /nieletnich. Wprowadzono również odpowiednie ramy prawne dotyczące *małoletnich cudzoziemców*, uznając – w odniesieniu do takich małoletnich przebywających w Hiszpanii, niezależnie od ich statusu administracyjnego – ich prawo do nauki, opieki zdrowotnej i usług społecznych na takich samych warunkach jak w przypadku małoletnich obywateli Hiszpanii. Jeżeli chodzi o *małoletnich objętych ochroną podmiotów publicznych*, uznanie ich statusu ubezpieczonych w kontekście opieki zdrowotnej następuje z urzędu.

Organy publiczne mają obowiązek zapewnienia ochrony grupom podatnym na zagrożenia, takim jak małoletni bez opieki, osoby wymagające ochrony międzynarodowej, dzieci z niepełnosprawnościami oraz ofiary niegodziwego traktowania w celach seksualnych, wykorzystywania seksualnego, pornografii dziecięcej i handlu ludźmi. Organy te mają również obowiązek zapewnienia poszanowania praw przysługujących tym grupom na mocy przepisów.

Zgodnie z LOPJM nadrzędną zasadą, którą powinny kierować się organy administracji, jest ochrona dzieci przed wszelkimi formami przemocy, w tym m.in. przed przemocą w rodzinie, przemocą ze względu na płeć, handlem ludźmi oraz okaleczaniem narządów płciowych kobiet. Ochrona dzieci będących ofiarami przemocy w rodzinie jest jednym z filarów nowej ustawy o ochronie dzieci i młodzieży, ogłoszonej w dniu 28 lipca 2015 r.

Kompetencje w tej dziedzinie przyznano urzędom ds. pomocy ofiarom jako jednostkom podlegającym Ministerstwu Sprawiedliwości lub wspólnotom autonomicznym. Urzędy te przeprowadzają indywidualną ocenę w celu określenia specjalnych potrzeb ofiar w zakresie ochrony, a także zapewniają im pomoc prawną, psychologiczną i społeczną, dążąc do ograniczenia do minimum wiktylizacji pierwotnej i uniknięcia wiktylizacji wtórnej. W tym celu zapewnia się specjalne usługi wsparcia na rzecz dzieci.

W odniesieniu do uczestnictwa dzieci w postępowaniach sądowych hiszpańskie ustawodawstwo uznaje prawo małoletniego/nieletniego do bycia wysłuchanym w każdej sprawie, niezależnie od jego wieku, niepełnosprawności czy jakichkolwiek innych okoliczności, zarówno w kontekście rodzinnym, jak i we wszelkich postępowaniach administracyjnych, sądowych lub mediacyjnych, które go dotyczą i które kończą się wydaniem decyzji lub orzeczenia mających wpływ na jego życie osobiste, rodzinne lub społeczne, z należyтым uwzględnieniem jego poglądów, a także wieku i stopnia dojrzałości. W związku z tym dziecko należy pouczyć o możliwości skorzystania z tego prawa, używając w tym celu zrozumiałego języka i prostej formy dostosowanej do sytuacji dziecka.

Ponieważ priorytetem jest zasada dobra dziecka – biorąc pod uwagę prawo podmiotowe, ogólną zasadę wykładni, a także przepisy procesowe – hiszpańskie ustawodawstwo (LOPJM) wymaga przyjmowania wszelkich środków, kierując się dobrem dziecka, i gwarantuje w szczególności ochronę prywatności dziecka.

Co do zasady wymaga się przeprowadzenia indywidualnej oceny i ustalenia w odniesieniu do każdego dziecka, jakie rozwiązanie służy jego dobru, biorąc pod uwagę wszelkie czynniki, jakie wpływają na jego sytuację.

Definicja dobra dziecka oraz kryteria pozwalające ustalić, jakie rozwiązanie służy jego dobru, uregulowano i opisano szczegółowo w art. 2 LOPJM.

5. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Dziecko jako sprawca przestępstwa: ostatecznym celem przepisów karnych dotyczących nieletnich jest ich resocjalizacja. Proces ten muszą ułatwiać środki wychowawcze oraz wyspecjalizowany personel. Sprawowanie wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku po zakończeniu postępowania sądowego należy w znacznym stopniu do kompetencji wspólnot autonomicznych, które w głównej mierze odpowiadają za niezbędne środki resocjalizacji, organizację pracy na cele społeczne czy też edukację.

Dziecko jako pokrzywdzony: dzieci będące pokrzywdzonymi przestępstwami mają dostęp do usług społecznych dostosowanych do ich konkretnej sytuacji.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych

Dziecko może być stroną postępowania sądowego w sprawie cywilnej, w którym to przypadku informuje się je o wszelkich wydanych orzeczeniach sądowych, a także może ono dochodzić wykonania tego rodzaju orzeczeń. Wszystkie te czynności odbywają się za pośrednictwem przedstawiciela ustawowego dziecka (ponieważ dzieci nie mają zdolności procesowej), chyba że zostało ono uwolnione spod władzy rodzicielskiej.

Jako pozwany: dziecko może odpowiadać swoim majątkiem za naruszenie postanowień zawartych przez siebie umów.

6. Dostępność środków zaskarżenia

Należy zauważyć, że na mocy hiszpańskich przepisów prawa system dostępu do środków, takich jak ochrona praw dziecka w przypadku konfliktu interesów z rodzicami, jest taki sam we wszystkich jednostkach terytorialnych posiadających własny zbiór przepisów.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych

Zażalenie na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania: hiszpańskie prawo – ustawa 4/15 – zapewnia szeroko zakrojone ramy prawne w zakresie ochrony małoletnich pokrzywdzonych.

Każde dziecko ma prawo do uzyskania informacji, wniesienia zażalenia, skorzystania z mechanizmów odwoławczych lub mechanizmów kontroli sądowej, a także do ubiegania się o odszkodowanie/kompensatę w toku lub po zakończeniu postępowania karnego w sprawie, w której dziecko to występowało w charakterze pokrzywdzonego. Każde dziecko, które nie dysponuje wystarczającymi środkami finansowymi, ma prawo do nieodpłatnej pomocy prawnej.

Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych

Broniąc swoich praw i wykonując zagwarantowane uprawnienia, dziecko może:

wystąpić o ochronę i opiekę właściwego podmiotu publicznego;

poinformować prokuratora o zaistniałej sytuacji;

wnieść skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich;

wystąpić o dostępne środki społeczne do organów administracji publicznej;

wystąpić o pomoc prawną i wyznaczenie obrońcy z urzędu;

wnieść indywidualną skargę do Komitetu Praw Dziecka.

W przypadku wystąpienia konfliktu interesów prawo przewiduje możliwość wyznaczenia kuratora procesowego.

Do sądu cywilnego można wnieść skargę na decyzję administracyjną dotyczącą ochrony małoletnich.

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Hiszpanii\(606 kB\)](#) [\(606 Kb\)](#) [en](#)

Ostatnia aktualizacja: 17/01/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Francja

1. Zdolność procesowa dziecka

Zgodnie z francuskim prawem małoletni, który nie ukończył 18 lat, nie ma zdolności do czynności prawnych. W zakresie wykonywania swoich praw małoletni musi być reprezentowany przez przedstawicieli ustawowych (najczęściej rodziców). Małoletni muszą uczestniczyć we wszystkich decyzjach, które ich dotyczą lub mają na nich wpływ, w zależności od swojego wieku i rozeznania.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Za sprawy dotyczące małoletnich odpowiedzialni są wyspecjalizowani pracownicy, w szczególności wyspecjalizowani sędziowie sądów ds. dzieci. W toku postępowania, w którym uczestniczy małoletni, interweniować mogą służby odpowiedzialne za ochronę sądową dzieci i młodzieży i upoważnione stowarzyszenia.

We francuskim prawie przewidziano, że małoletni może wejść w spór z rodzicami. W takim przypadku na kuratora *ad hoc* można powołać niezależną osobę.

W sprawach karnych małoletni ma prawo skonsultować się z adwokatem bez konieczności uzyskania zgody rodziców. Pomoc prawna jest udzielana bezpłatnie. Za pierwsze źródło informacji uznaje się adwokata, który pełni rolę towarzyszącą i ma za zadanie chronić małoletniego. Może on zwrócić się o rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym, jak również o to, by małoletni został posadzony w takim miejscu, by nie widział oskarżonego, o zastąpienie wszelkich dodatkowych badań lekarskich przeglądem dokumentacji lub o zaniechanie niektórych czynności dochodzeniowych (np. konfrontacji).

– **Jeżeli małoletni jest oskarżonym lub podejrzanym** i doszło do naruszenia jego praw, procedura i zatrzymanie mogą zostać uchylone. Małoletni (w wieku powyżej 10 lat) może zostać zatrzymany pod nadzorem przeszkolonych specjalistów w miejscach zarezerwowanych dla małoletnich.

– **Jeżeli małoletni jest świadkiem** w danej sprawie, sędziowie i funkcjonariusze policji dochodzeniowej biorą pod uwagę jego wrażliwość. Małoletni poniżej 16. roku życia nie muszą składać przysięgi.

– **Małoletnia ofiara korzysta ze szczególnej ochrony.** Jeżeli w trakcie postępowania wytoczy ponadto powództwo adhezyjne, może domagać się odszkodowania wraz z odsetkami za poniesione szkody. Jeżeli skazany jest niewypłacalny, ofiara może otrzymać kompensatę z **funduszu gwarancji dla ofiar przestępstw** (w zależności od okoliczności), komisji ds. kompensat dla ofiar przestępstw (Commission d'indemnisation des victimes d'infractions – CIVI) lub służby SARVI.

W sprawach cywilnych małoletni jest na ogół reprezentowany przez przedstawiciela ustawowego. W przypadku konfliktu interesów między osobą małoletnią a jej rodzicami powołuje się kuratora. Rodzice mają 15 dni na odwołanie się od powołania kuratora.

W niektórych sytuacjach prawo wyraźnie przewiduje, że małoletni może działać samodzielnie (dotyczy to w szczególności małoletnich w trudnej sytuacji pod względem pomocy edukacyjnej, wniosków dotyczących notarialnego poświadczenia dziedziczenia w celu ustalenia pochodzenia dziecka, wniosków o uzyskanie pełnoletniości, wniosków o ustalenie obywatelstwa w przypadku małoletnich cudzoziemców bez opieki).

3. Środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci

W sprawach karnych prokurator może nakazać natychmiastowe stawienie dziecka przed sądem ds. dzieci, tak aby przesłuchanie miało miejsce w terminie od dziesięciu dni do dwóch miesięcy. Procedura ta jest możliwa jedynie w sytuacji, gdy dochodzenie w przedmiocie okoliczności faktycznych nie jest już konieczne, w odniesieniu do określonych przestępstw w zależności od wieku małoletniego i grożącej mu kary. Z drugiej strony szybkie stawienie pozwala prokuratorowi zarządzić przesłuchanie przed sądem ds. dzieci w terminie od jednego do trzech miesięcy.

W sprawach cywilnych nie ma szczególnych przepisów dotyczących przyspieszenia postępowania w pierwszej instancji w sprawach dotyczących małoletnich, ale w przypadku wniesienia odwołania od orzeczenia sądu ds. dzieci ustawa stanowi, że sprawa powinna zostać rozpatrzona w trybie pilnym.

4. Mechanizmy i procedury wsparcia dzieci a dobro dziecka

Interes małoletniego stanowi kwestię zasadniczą w postępowaniach sądowych z udziałem dzieci. Ustawa często przypomina, że sędzia musi uzasadnić swoje orzeczenie w oparciu o zasadnicze kryterium ochrony interesów małoletnich. Musi uwzględnić sytuację rodzinną, społeczną i ekonomiczną dziecka oraz wyrażoną przez nie opinię. Nie istnieje jednak żaden protokół ani wiążący dokument określający, czym jest nadrzędny interes dziecka.

W sprawach karnych organ sądowy jest informowany przez władze regionalne, gdy małoletni jest w sposób oczywisty ofiarą nadużycia lub gdy zachodzi takie przypuszczenie. Jeżeli małoletni jest ofiarą niegodziwego traktowania w celach seksualnych, prokurator musi niezwłocznie poinformować o tym sędziego ds. dzieci i wystąpić o kuratelę społeczną.

Obowiązek zachowania tajemnicy służbowej nie ma zastosowania w przypadkach dotyczących znęcania się nad małoletnimi lub deprivacji małoletnich. Liczne przestępstwa przeciwko małoletnim mają dłuższe okresy przedawnienia, które rozpoczynają bieg dopiero w momencie osiągnięcia pełnoletniości przez ofiarę. Rozprawa dotycząca oskarżonego małoletniego musi odbywać się przy drzwiach zamkniętych. Publikacja wszelkich protokołów z rozpraw jest zakazana.

W sprawach cywilnych, jeżeli małoletni znajdzie się w trudnej sytuacji, sędzia ds. dzieci może zastosować kuratelę społeczną. Kodeks cywilny daje sądowi rodzinnemu szerokie uprawnienia, które powinny zapewniać „w szczególności ochronę interesów małoletnich dzieci”.

5. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

W sprawach karnych rodzice i adwokat małoletniego są bezpośrednio zaangażowani w realizację wszelkich środków. Na etapie dochodzenia sędzia ds. dzieci lub sędzia śledczy może zarządzić szereg środków (w przypadku małoletnich w wieku od 10 do 18 lat: umieszczenie w opiece zastępczej, ograniczenie wolności, naprawienie szkody i określenie aktywności dziennej; w przypadku małoletnich w wieku od 13 do 18 lat: tymczasowe aresztowanie, nadzór sądowy, areszt domowy pod nadzorem elektronicznym).

W wyroku sąd ds. dzieci może zarządzić powrót małoletniego w wieku od 10 do 18 lat do rodziny, naprawienie szkody, warunkowe zawieszenie wykonania kary, określenie aktywności dziennej, umieszczenie w opiece zastępczej, ochronę sądową. W przypadku małoletnich w wieku od 13 do 18 lat może on również wydać upomnienie lub uroczyste ostrzeżenie, zarządzić środek mediacji, określić dzienną aktywność (co w przypadku małoletnich w wieku od 16 do 18 lat może obejmować prace społeczne), orzec ograniczenie wolności lub ochronę sądową. **Na małoletnich w wieku od 10 do 18 lat** można nałożyć karę: zakaz przebywania w określonych miejscach lub spotykania się z określonymi osobami, umieszczanie w opiece zastępczej i – w ostateczności, w przypadku **małoletnich w wieku powyżej 13 lat** – pozbawienie wolności (w części zakładu karnego przeznaczonej dla nieletnich lub w specjalnym zakładzie karnym dla nieletnich, z wyspecjalizowanymi wychowawcami).

W sprawach cywilnych orzeczenia dotyczące odpowiedzialności rodzicielskiej, świadczeń alimentacyjnych lub ochrony małoletnich podlegają natychmiastowemu wykonaniu. W zależności od rozeznania małoletniego w większości przypadków wykonanie orzeczenia należy do rodziców. W przypadku konfliktu z rodzicami oraz w przypadku, gdy sąd nie wydał jeszcze orzeczenia w danej sprawie (np. w sprawie wyznaczenia opiekuna prawnego), za wykonanie środków, które leżą w interesie małoletniego, opowiada kurator.

6. Przysposobienie

Przysposobienie odbywa się w kilku etapach. Są to: uzyskanie kwalifikacji, propozycja przyjęcia dziecka i nawiązanie relacji między dzieckiem a przysposabiającym oraz postępowanie sądowe dotyczące przysposobienia. We Francji istnieją dwa rodzaje przysposobienia: przysposobienie niepełne (z

zachowaniem pierwotnego pochodzenia rodzinnego) oraz przysposobienie pełne (wyłącznie w przypadku małoletnich, którzy nie ukończyli 15. roku życia; więzy łączące przysposobionego z jego rodzicami biologicznymi ulegają zerwaniu i zastąpieniu więzami z rodzicami adopcyjnymi).

Sąd wielkiej instancji (*tribunal de grande instance*) jest właściwy do orzekania w obu przypadkach, a przysposobienie może zostać orzeczone jedynie wówczas, gdy jest zgodne z interesem małoletniego. Małoletni powyżej 13. roku życia musi wyrazić zgodę na przysposobienie.

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dzieciom we Francji – Justice adaptée aux enfants en France](#) (749 Kb)

Ostatnia aktualizacja: 31/07/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Chorwacja

Zdolność prawna małoletnich

W Chorwacji małoletni mają zdolność prawną (zdolność do bycia podmiotem praw i obowiązków) oraz zdolność sądową (zdolność do występowania w procesie jako strona). Małoletni nabywają zdolność do czynności prawnych (zdolność do zaciągania zobowiązań wywołujących skutki prawne zazwyczaj nabywana z chwilą ukończenia 18. roku życia) wyłącznie wówczas, gdy wstąpią w związek małżeński, zostaną rodzicami (od 16. roku życia) lub zawrą umowę o pracę (od 15. roku życia).

Dostęp do specjalnych rodzajów postępowania

Podmioty, które mogą uczestniczyć w **postępowaniu karnym** z udziałem dzieci:

Rzecznik Praw Dziecka (*pravobranitelj za djecu*);

wyspecjalizowani funkcjonariusze policji podlegający Ministerstwu Spraw Wewnętrznych i wyszkoleni w zakresie pracy z małoletnimi pokrzywdzonymi oraz nieletnimi sprawcami;

sądy ds. nieletnich w przypadku postępowań karnych w sprawach nieletnich;

prokuratorzy ds. nieletnich działający w prokuraturach;

adwokaci specjalizujący się w postępowaniach z udziałem dzieci, wyznaczeni w stosownych przypadkach przez prezesa sądu spośród adwokatów figurujących na liście chorwackiej Izby Adwokackiej (zazwyczaj występujący w charakterze obrońców);

pracownicy socjalni odgrywający istotną rolę w postępowaniach karnych z udziałem dzieci;

specjalistyczne przychodnie i szpitale dla dzieci;

liczne wyspecjalizowane organizacje pozarządowe, wyspecjalizowani doradcy niebędący przedstawicielami zawodów prawniczych (w sądach ds. nieletnich oraz w prokuraturze), wolontariusze itp.

Kwestie dotyczące udziału nieletniego lub młodocianego (do 23. roku życia) w postępowaniu sądowym w przypadku, gdy nieletni lub młodociany jest sprawcą czynu zabronionego, uregulowano w ustawie o sądach ds. nieletnich (*Zakon o sudovima za mladež*).

Sprawy cywilne, w tym te z udziałem dzieci, rozpoznają sądy rejonowe (*općinski sudovi*). W Chorwacji nie funkcjonują żadne sądy szczególne rozpoznające wyłącznie sprawy cywilne z udziałem małoletnich. Sądy rejonowe rozpoznają w pierwszej instancji sprawy o alimenty, o stwierdzenie istnienia lub nieistnienia małżeństwa, o unieważnienie małżeństwa, o rozwód, o ustalenie lub zaprzeczenie ojcostwa bądź macierzyństwa, a także o wykonywanie pieczy nad dzieckiem oraz o uregulowanie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej.

Centra opieki społecznej (*Centri za socijalnu skrb*) są podmiotami publicznymi, których zadaniem jest ochrona i wsparcie dzieci i których opinia może wpływać na orzeczenie sądu. Centra opieki społecznej mogą mieć status prawny strony postępowania lub uczestniczyć w postępowaniu w charakterze interwenienta. Ponieważ centra te odgrywają istotną rolę w ochronie dzieci w postępowaniu sądowym, dysponują różnorodnymi możliwościami działania na rzecz dobra dziecka.

Rzecznik Praw Dziecka jest niezależnym organem odpowiadającym wyłącznie przed parlamentem. Jego zadaniem jest ochrona, monitorowanie i propagowanie praw dziecka oraz jego dobra.

W Chorwacji nie funkcjonują żadne osobne sądy ani instytucje właściwe wyłącznie do prowadzenia postępowań sądownoadministracyjnych z udziałem małoletnich. Istniejące sądy administracyjne (*upravni sudovi*) są sądami o właściwości ogólnej i rozpoznają wszelkie spory administracyjne, w tym te dotyczące małoletnich.

Wszystkie właściwe organy uczestniczące w ewentualnym postępowaniu karnym z udziałem nieletnich lub młodocianych w charakterze oskarżonych lub małoletnich w charakterze ofiar mają obowiązek działać niezwłocznie w celu możliwie najszybszego zakończenia czynności. Zgodnie z ustawą o sądach ds. nieletnich (*Zakon o sudovima za mladež*) postępowania karne wobec nieletnich lub młodocianych oraz postępowania w sprawach dotyczących ochrony małoletnich uznaje się za pilne i należy je wszcząć bez zbędnej zwłoki. Również wszelkie stosowne decyzje w postępowaniu należy podejmować niezwłocznie. Postępowania sądowe w sprawie nieletnich sprawców przestępstw oraz postępowania przygotowawcze prowadzone przez policję i prokuraturę mają charakter przyspieszony.

Należy również zminimalizować zwłokę w wykonywaniu kar orzeczonych wobec nieletnich. Sąd ma obowiązek wszczęcia postępowania wykonawczego niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia, jeżeli nie zachodzą żadne przeszkody prawne uniemożliwiające jego wykonanie.

Postępowania dotyczące praw osobistych dziecka mają charakter przyspieszony, a pierwsza rozprawa odbywa się w terminie piętnastu dni od daty wszczęcia postępowania. W postępowaniach w sprawach o zarządzenie środków tymczasowych, o uregulowanie sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej oraz o ustalenie kontaktów z dzieckiem, a także o powrót dziecka sąd wydaje i doręcza orzeczenie w terminie trzydziestu dni od dnia wszczęcia postępowania. Sąd drugiej instancji wydaje i doręcza orzeczenie w terminie trzydziestu dni od dnia, w którym wpłynęła do niego apelacja.

Zgodnie z ustawą o postępowaniu karnym (*Zakon o kaznenom postupku*) małoletnia ofiara ma prawo do bycia wysłuchaną, do złożenia zeznań oraz do udziału w postępowaniu karnym. Przysługuje jej prawo do bycia poinformowaną o okolicznościach faktycznych sprawy, do przedstawienia dowodów potwierdzających popełnienie przestępstwa, a także do apelacji. W tym zakresie małoletnia ofiara ma prawo do zadawania pytań podejrzanym, świadkom oraz biegłym na rozprawach sądowych oraz do zgłaszania uwag i przedstawiania wyjaśnień dotyczących takich zeznań.

W praktyce ocenę pod kątem dobra dziecka przeprowadzają specjaliści biorący udział w postępowaniu związanym z ochroną dziecka, którzy mogą zaproponować sądowi zastosowanie konkretnego środka mającego na celu ochronę dziecka. Ocena pod kątem dobra dziecka opiera się na zasadach i metodach pracy stosowanych przez pracowników socjalnych, psychologów, nauczycieli itp.

W celu zapewnienia zgodności z Europejską konwencją o wykonywaniu praw dzieci sąd może ustanowić dla dziecka kuratora procesowego, w przypadku gdy osoby, na których spoczywa odpowiedzialność rodzicielska, nie mogą reprezentować dziecka ze względu na konflikt interesów pomiędzy nimi a

dzieckiem. Takim kuratorem jest zazwyczaj adwokat mający odpowiednie doświadczenie w postępowaniach z udziałem dzieci. Kuratorów procesowych sąd może ustanowić w niektórych postępowaniach sądowych dotyczących zatrzymania nieletniego, rozvodu oraz przysposobienia, a także w sprawach dotyczących ochrony praw osobistych i interesów dziecka.

Ochrona dobra dziecka jest jedną z zasad usankcjonowanych w konstytucji, która stanowi między innymi, że rodzice ponoszą odpowiedzialność za wychowanie, dobro i wykształcenie swoich dzieci, a także za zapewnienie im prawa do pełnego i harmonijnego rozwoju osobistego. Państwo ma obowiązek, na mocy stosownych przepisów, otaczać szczególną opieką sieroty i małoletnie dzieci zaniedbywane przez rodziców, a każdy obywatel ma obowiązek ochrony dzieci oraz prawo do zawiadomienia właściwych organów o podejrzeniu wyrządzenia krzywdy dziecku. W pracy młodociani, matki i osoby niepełnosprawne mają prawo do szczególnej ochrony. Każdemu należy zapewnić dostęp do edukacji na równych warunkach. Zgodnie z prawem kształcenie obowiązkowe ma charakter nieodpłatny.

Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

W Chorwacji uchwalono ustawę o wykonywaniu kar orzeczonych wobec nieletnich skazanych za przestępstwa i wykroczenia (*Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje*).

Ustawa ta ma na celu uregulowanie następujących kwestii:

warunków wykonywania kar orzeczonych wobec nieletnich i młodocianych sprawców przestępstw, w szczególności środków poprawczych, środka polegającego na umieszczeniu w zakładzie poprawczym oraz środków zabezpieczających oraz warunków wykonywania kar orzeczonych wobec nieletnich i młodocianych sprawców wykroczeń.

Przedstawiciele właściwego centrum opieki społecznej odgrywają istotną rolę w zapewnianiu odpowiedniego traktowania nieletnich i młodocianych sprawców przestępstw.

Ponadto centrum opieki społecznej odpowiada za wzywanie nieletnich do stawiennictwa oraz informowanie ich o zastosowaniu wszelkich środków poprawczych, a także zapewnia wszelkie niezbędne informacje oraz wsparcie. Celem zastosowania środków poprawczych jest zapewnienie nieletnim sprawcom ochrony, pomocy, nadzoru oraz kształcenia ogólnego i zawodowego, a tym samym wpływanie na ich wychowanie, rozwój osobowości i zwiększenie poczucia odpowiedzialności, tak aby nie popełnili kolejnych przestępstw.

Wyróżnia się następujące rodzaje środków poprawczych: upomnienie przez sąd, specjalne zobowiązania (takie jak zobowiązanie do: przeproszenia pokrzywdzonego; naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem w zakresie możliwym do wykonania przez nieletniego; podjęcia regularnej nauki; stawiania się w pracy; uczestnictwa w szkoleniu w zawodzie stosownym do ich umiejętności i preferencji; podjęcia i utrzymania zatrudnienia; rozporządzania swoimi dochodami pod nadzorem osoby zarządzającej danym środkiem poprawczym i po konsultacji z nią; wykonywania pracy na rzecz organizacji humanitarnych lub do uczestnictwa w działaniach na rzecz gminy lub środowiska; powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach, uczestnictwa w określonych wydarzeniach lub spotkania się z określonymi osobami, które mają na niego negatywny wpływ; poddania się leczeniu, w tym leczeniu uzależnienia od narkotyków lub innego uzależnienia, za zgodą przedstawiciela ustawowego nieletniego; uczestniczenia w indywidualnej lub grupowej terapii psychospołecznej w ośrodku porad dla młodzieży; uczestniczenia w kursach doskonalenia zawodowego; nieopuszczania miejsca stałego lub tymczasowego pobytu na dłuższy czas bez zgody centrum opieki społecznej; skierowania do właściwego ośrodka egzaminacyjnego dla kierowców w celu zbadania znajomości przepisów drogowych; powstrzymania się od zbliżania się do ofiary i nękania jej), szczególna opieka i szczególny nadzór, w tym opieka i nadzór podczas przebywania w zakładzie poprawczym w ciągu dnia, skierowanie do ośrodka resocjalizacyjnego, skierowanie do zakładu poprawczego, skierowanie do aresztu, skierowanie do specjalnego zakładu poprawczego.

Umieszczenie w zakładzie poprawczym dla młodocianych o charakterze zamkniętym to szczególna forma pozbawienia wolności, której zarządzenie wymaga spełnienia szczególnych przesłanek i która podlega szczególnym warunkom dotyczącym czasu trwania, celu i wymiaru kary. Starszego nieletniego sprawcę (który w chwili popełnienia czynu miał ukończone co najmniej 16 lat, ale nie miał ukończonych 18 lat) można skazać na umieszczenie w zakładzie poprawczym o charakterze zamkniętym, jeśli popełnił przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż trzy lata, gdy ze względu na charakter i wagę popełnionego przestępstwa oraz wysoki stopień zawinienia nie można zastosować środka poprawczego.

Nieletniego niemającego zdolności procesowej reprezentuje przedstawiciel ustawowy, w którym to przypadku nieletni otrzymuje informacje o wydanych przez sąd orzeczeniach oraz wykonaniu kar za pośrednictwem przedstawiciela ustawowego.

W toku postępowania wykonawczego sąd może zastosować określone środki ochrony, aby uchronić dzieci przed doznaniem możliwej do uniknięcia krzywdy po zakończeniu postępowania nieprocesowego. Mogą to być następujące środki ochrony: ograniczenie utrzymywania niewłaściwych kontaktów dziecka z rodzicami, dziadkami, rodzeństwem (w tym przyrodnim) lub z małżonkiem dziecka.

Dostępność środków zaskarżenia

a) Postępowanie karne

Każdy ma prawo do wniesienia apelacji od wyroku właściwego sądu zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o postępowaniu karnym.

Małoletnia ofiara przestępstwa ma prawo do wniesienia apelacji od wyroku wydanego przez sąd pierwszej instancji – tak samo jak prokurator, oskarżony i obrońca. Pokrzywdzony może zaskarżyć zamieszczone w orzeczeniu rozstrzygnięcie o kosztach procesu karnego lub rozstrzygnięcie co do powództwa adhezyjnego. Jeżeli jednak prokurator wstąpił do postępowania wszczętego przez pokrzywdzonego jako oskarżyciela prywatnego, pokrzywdzony może zaskarżyć orzeczenie w oparciu o dowolny dopuszczalny zarzut.

Każdy, komu przysługuje prawo do wniesienia apelacji od wyroku skazującego wydanego wobec nieletniego, zażalenia na postanowienie o zastosowaniu środka poprawczego wobec nieletniego lub zażalenia na postanowienie o zawieszeniu postępowania, może to zrobić w terminie ośmiu dni od dnia doręczenia takiego wyroku lub postanowienia. Obrońca, prokurator, małżonek, krewny w linii prostej, rodzic adopcyjny, opiekun, brat, siostra oraz rodzic zastępczy mogą wnieść środek zaskarżenia w imieniu nieletniego nawet wbrew jego woli. Sąd drugiej instancji może zmienić orzeczenie wydane w pierwszej instancji, orzekając surowszą karę wobec nieletniego, wyłącznie wówczas, gdy wnioskowano o to w apelacji.

b) Postępowanie cywilne

Na podstawie przepisów ogólnych ustawy o postępowaniu cywilnym (*Zakon o parničnom postupku*) oraz ustawy o zobowiązaniach cywilnoprawnych (*Zakon o obveznim odnosima*) małoletni biorący udział w postępowaniu sądowym ma prawo do wniesienia zażalenia bądź apelacji lub do zgłoszenia roszczenia.

Ponieważ co do zasady małoletni nie mają zdolności procesowej, zazwyczaj w ich imieniu występują ich rodzice lub opiekunowie działający w charakterze przedstawicieli ustawowych. Przedstawiciel ustawowy małoletniego ma prawo do dokonywania wszelkich czynności procesowych w imieniu małoletniego, w tym do wnoszenia środków zaskarżenia. Od wyroku wydanego w pierwszej instancji można wnieść apelację, która powoduje zawieszenie wykonania orzeczenia. Apelacje można wnieść w oparciu o przesłanki: rażącego naruszenia przepisów cywilnoprosesowych, błędnego lub niepełnego ustalenia stanu faktycznego oraz błędnego zastosowania przepisów materialnych. Co do zasady termin wniesienia apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji wynosi 15 dni od daty doręczenia odpisu tego wyroku.

Przysposobienie

W ustawie o rodzinie (*Obiteljski zakon*) uregulowano kwestie dotyczące przysposobienia jako szczególnej formy rodzinnoprawnej opieki nad dziećmi pozbawionymi odpowiedniej opieki rodzicielskiej i ochrony takich dzieci, która to forma tworzy trwały związek między rodzicami adopcyjnymi a dzieckiem i

nadaje tym rodzicom prawa rodzicielskie. Rodzice adopcyjni muszą być obywatelami Chorwacji (w wyjątkowych sytuacjach mogą być cudzoziemcami, jeżeli wymaga tego dobro dziecka), mieć ukończone co najmniej 21 lat i być o co najmniej 18 lat starsi od przysposobianego dziecka. Przysposobienia mogą dokonać wspólnie małżonkowie lub osoby pozostające w zarejestrowanym związku partnerskim, jedno z małżonków/partnerów za zgodą drugiego z nich, jeżeli drugie z nich jest rodzicem lub rodzicem adopcyjnym dziecka, a także osoba niepozostająca w związku małżeńskim lub pozostająca w wolnym związku.

Przysposobienia można dokonać do chwili ukończenia przez dziecko osiemnastego roku życia oraz pod warunkiem, że dziecko spełnia wymogi prawne dotyczące przysposobienia i że służy to jego dobru. Dziecko, które ukończyło 12 lat, musi wyrazić pisemną zgodę na przysposobienie.

Procedurę przysposobienia przeprowadza centrum pomocy społecznej właściwe dla miejsca stałego lub tymczasowego pobytu osób mających zamiar przysposobić dziecko.

Jeżeli rodzic adopcyjny lub dziecko są cudzoziemcami, przysposobienia można dokonać wyłącznie za uprzednią zgodą ministerstwa właściwego do spraw pomocy społecznej.

Ostatnia aktualizacja: 19/05/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Cypr

1. Zdolność procesowa dziecka

Na Cyprze minimalny wiek odpowiedzialności karnej wynosi 14 lat. Niezależnie od rodzaju sprawy, aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód na Cyprze musi mieć ukończone 18 lat.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

2.1. Wymiar sprawiedliwości w sprawach karnych

Ogólnie rzecz biorąc, dziecko nie ma zdolności procesowej, dlatego może wnieść sprawę wyłącznie za pośrednictwem swoich rodziców lub opiekunów.

Jeżeli chodzi o sądy właściwe do rozpoznania sprawy, sprawy karne, w których pokrzywdzonym jest dziecko, rozpoznają obecnie powszechne sądy karne.

Uchwalono jednak specjalne ustawy zawierające szczegółowe przepisy dotyczące ochrony pokrzywdzonych/świadków będących dziećmi.

2.2. Wymiar sprawiedliwości w sprawach cywilnych

Na Cyprze nie funkcjonują żadne instytucje specjalizujące się w problematyce praw dzieci w postępowaniach cywilnych.

2.3. Wymiar sprawiedliwości w sprawach administracyjnych

Służby pomocy społecznej przy Ministerstwie Pracy, Pomocy Społecznej i Ubezpieczeń Społecznych świadczą usługi w zakresie ochrony i wsparcia dzieci w toku postępowań sądowych. Dobro dziecka leży u podstaw wszystkich usług świadczonych przez służby pomocy społecznej i całej prowadzonej przez nie polityki.

2.4. Przyjęte środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci

Nie przewidziano żadnych terminów na wszczęcie ani na zakończenie postępowania cywilnego, niezależnie od tego, czy odbywa się ono z udziałem dziecka, czy też osoby dorosłej.-

Jeżeli chodzi o sprawy cywilne rozpoznawane w trybie zwykłym, sądy starają się w miarę możliwości rozpoznawać sprawy z udziałem dzieci w pierwszej kolejności, choć należy w tym miejscu mieć na uwadze ich ogromne obciążenie pracą. Wszelkie wnioski o zarządzenie środków tymczasowych sądy rozpoznają bezzwłocznie.

2.5. Mechanizmy wsparcia ustanowione w szczególności z myślą o dzieciach

Jeżeli chodzi o postępowania cywilne, nie przyjęto żadnych rozwiązań pozwalających dostosować pomieszczenia sądowe do potrzeb dzieci. Nie otrzymują one również żadnego wsparcia psychologicznego ani innego rodzaju wsparcia, chyba że stwierdzona zostanie konieczność zapewnienia im takiej pomocy. Nie przyjęto żadnych przepisów zobowiązujących sądy do dostosowania przebiegu rozprawy do zdolności poznawczych dziecka i jego umiejętności koncentracji. Jeżeli na rozprawie planuje się przedstawić materiały wizualne lub inne materiały, które mogą zostać uznane za szkodliwe dla psychiki dziecka, sędzia może nakazać usunięcie dziecka z sali rozpraw. Jedynym środkiem ochronnym stosowanym w postępowaniu cywilnym jest wyłączenie jawności rozprawy.

3. Wielodyscyplinarne podejście

W sprawach dotyczących przemocy w rodzinie służby pomocy społecznej współpracują ze wszystkimi pozostałymi odpowiednimi służbami w oparciu o podręcznik współpracy międzyinstytucjonalnej zatwierdzony przez Radę Ministrów w 2002 r. W sprawach dotyczących niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych służby pomocy społecznej współpracują z pozostałymi odpowiednimi służbami w ramach wielodyscyplinarnego podejścia.

4. Szkolenie specjalistów

Cypryjska Akademia Policyjna, która pełni funkcję placówki odpowiedzialnej za kształcenie funkcjonariuszy policji na Cyprze, organizuje wykłady poświęcone prowadzeniu spraw dotyczących nieletnich w ramach szkoleń dla funkcjonariuszy na wszystkich szczeblach. Takie wykłady, których celem jest podniesienie poziomu świadomości wszystkich funkcjonariuszy policji, niezależnie od ich rangi, prowadzi się w ramach programu podstawowych szkoleń dla nowo przyjętych do służby policjantów, w ramach zaawansowanych kursów, a także w ramach kursów specjalistycznych.

Pracownicy służb pomocy społecznej przechodzą zarówno szkolenia wstępne, jak i szkolenia uzupełniające dotyczące zagadnień związanych z dziećmi, tj. odbywanie rozmów z dziećmi, prowadzenie spraw z udziałem dzieci itp.

Jeżeli chodzi o sędziów orzekających w powszechnych sądach cywilnych i karnych, nie są oni zobowiązani do odbywania szkoleń w zakresie sposobu postępowania z dziećmi w toku postępowań sądowych. Sędziowie uczęszczają zazwyczaj na seminaria szkoleniowe i konferencje organizowane na Cyprze i za granicą.

5. Dobro dziecka

W sprawach, w których sąd ma wydać orzeczenie, kierując się dobrem dziecka, może wziąć pod uwagę sprawozdanie sporządzone przez służby pomocy społecznej, które zawiera nie tylko uwagi funkcjonariusza tej służby, ale również opinię dziecka.

6. Monitorowanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Oczekuje się, że ustawa o młodocianych sprawcach przestępstw zostanie kompleksowo znowelizowana w celu wprowadzenia procedur w większym stopniu uwzględniających potrzeby dzieci i młodzieży. Przyczyni się to do usprawnienia przebiegu postępowań z udziałem dzieci oraz do zagwarantowania, by w ich toku w większym stopniu kierowano się dobrem dziecka.

7. Dostępność środków zaskarżenia

Dziecko ma prawo do wniesienia zażalenia oraz do skorzystania z mechanizmów odwoławczych lub mechanizmów kontroli sądowej zgodnie ze standardową procedurą za pośrednictwem jednego ze swoich rodziców, swojego opiekuna prawnego lub przedstawiciela ustawowego.

Jeżeli chodzi o roszczenia o odszkodowanie/zadośćuczynienie zgłaszane w toku lub po zakończeniu postępowania karnego, w którym dziecko występowało w charakterze pokrzywdzonego, w przypadku wytoczenia zwykłego powództwa cywilnego o odszkodowanie/zadośćuczynienie musi zostać ono wytoczone w imieniu dziecka przez jedno z jego rodziców lub przez jego opiekuna prawnego. Jeżeli chodzi o możliwość zarządzenia wypłaty odszkodowania /zadośćuczynienia na rzecz pokrzywdzonych przestępstwem w toku postępowania karnego, uprawnienia powszechnych sądów karnych w tym zakresie są ograniczone.

W przypadku wystąpienia konfliktu interesów między dzieckiem a jego rodzicami/opiekunami służba pomocy społecznej może umieścić dziecko w pieczy dyrektora służby pomocy społecznej, który będzie występował w charakterze opiekuna dziecka i w razie potrzeby ustanowi dla niego pełnomocnika.

8. Życie rodzinne

W Republice Cypryjskiej wyróżnia się następujące rodzaje przysposobienia:

przysposobienie krajowe,

przysposobienie międzynarodowe,

przysposobienie dziecka małżonka z poprzedniego małżeństwa.

We wszystkich sprawach o przysposobienie dobro dziecka uznaje się za cel najwyższy zgodnie z art. 21 Konwencji o prawach dziecka.

Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku na Cyprze (572 Kb) [en](#)

Ostatnia aktualizacja: 11/03/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Luksemburg

1. Zdolność procesowa dziecka

Niezależnie od gałęzi prawa, której dotyczy postępowanie, aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód w Luksemburgu musi mieć ukończone 18 lat.

Zasada ta nie ma zastosowania do małoletniego uwolnionego spod władzy rodzicielskiej, który może wnieść zażalenie we własnym imieniu.

W Luksemburgu ustanowiono odrębny system postępowania z nieletnimi, którzy popełnili przestępstwo, lecz nie osiągnęli jeszcze minimalnego wieku odpowiedzialności karnej, który w Luksemburgu wynosi 18 lat. Oznacza to, że dziecko poniżej 18. roku życia nie popełnia „czynów zabronionych” w świetle prawa luksemburskiego, lecz „czyny noszące znamiona czynu zabronionego”, które podlegają właściwości sądu szczególnego, tj. sądu ds. nieletnich (*Tribunal de la jeunesse*), właściwego do orzekania środków ochronnych, opiekuńczych lub poprawczych.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Poza niektórymi sprawami z zakresu prawa rodzinnego i ochrony dziecka sprawy z zakresu prawa cywilnego rozpoznają sądy cywilne. W Luksemburgu nie funkcjonują żadne szczególne sądy rodzinne ani sądy ds. małoletnich w dziedzinie prawa administracyjnego. Sądy administracyjne przeprowadzają kontrolę wyłącznie decyzji azylowych i dotyczących migracji.

Sąd ds. nieletnich to sąd szczególny właściwy do rozpoznawania spraw dotyczących nieletnich podejrzanych i sprawców, a także do orzekania środków ochronnych na rzecz dzieci potrzebujących pomocy i ochrony. Sąd ds. nieletnich orzeka środki poprawcze i zapobiegawcze. Nieletnich podejrzanych /sprawców nie uznaje się za sprawców przestępstw, lecz za dzieci potrzebujące ochrony i pomocy. Dlatego też prawo karne nie ma jako takie zastosowania do dzieci.

Wydział ochrony nieletnich/mołoletnich w prokuraturze zajmuje się co do zasady wszystkimi kwestiami wywierającymi wpływ na dzieci i członków ich rodzin.

Jeżeli pokrzywdzony będący dzieckiem bierze udział w postępowaniu sądowym, prokuratorzy współpracują ściśle z wydziałem ochrony nieletnich /mołoletnich policji sądowej.

W Luksemburgu sąd ds. nieletnich to sąd szczególny właściwy do rozpoznawania spraw dotyczących dzieci potrzebujących ochrony. W sądach ds. nieletnich orzekają wyspecjalizowani sędziowie właściwi do wykonywania przepisów w zakresie ochrony młodzieży. Sędziowie orzekający w sprawach rodzinnych są właściwi do rozpoznawania spraw związanych z wykonywaniem władzy rodzicielskiej. Sędziowie ci sprawują również nadzór nad czynnościami podejmowanymi przez przedstawicieli ustawowych lub opiekunów. W tym przypadku sędziowie orzekający w sprawach rodzinnych mogą zwrócić się do przedstawicieli ustawowych i opiekunów dziecka, jak również do samego dziecka, o udzielenie wyjaśnień.

3. Przyjęte środki z zakresu prawa i polityki pozwalające rozpoznawać sprawy z udziałem dzieci w trybie przyspieszonym

Nie ustanowiono żadnych przepisów szczególnych pozwalających zagwarantować, by postępowania sądowe w sprawach cywilnych z udziałem dzieci przeprowadzano w odpowiednim trybie przyspieszonym. Jeżeli chodzi o terminy procesowe, zastosowanie mają przepisy ogólne (mające zastosowanie do osób dorosłych). Przepisy te różnią się w zależności od rodzaju sądu rozpoznającego sprawę.

4. Szczególne mechanizmy i procedury wsparcia dzieci a dobro dziecka

Każdy – zarówno dorośli, jak i dzieci – może nieodpłatnie otrzymać informacje prawne od służby informacji prawnej ([Service d'accueil et d'information juridique](#)).

Służba ta może zapewnić dzieciom wsparcie we wnoszeniu środków zaskarżenia. Dziecko może również skorzystać z pomocy adwokata.

Terminu „dobro dziecka” (*intérêt supérieur de l'enfant*) nie zdefiniowano w obowiązujących przepisach.

Ocena, jakie rozwiązanie służy dobru dziecka, leży w gestii sędziów. Przy przeprowadzaniu takiej oceny sędziowie mogą wziąć pod uwagę szereg czynników, w tym np. dobre samopoczucie dziecka, czynniki socjalne itp. Niezależnie od obowiązujących wymogów prawnych przy ustalaniu, jakie rozwiązanie służy dobru dziecka, sąd może wziąć pod uwagę opinie dziecka. Dziecko może wyrazić swoją opinię podczas przesłuchania na rozprawie cywilnej przeprowadzanej np. w sprawie dotyczącej władzy rodzicielskiej.

Wszystkie sądy mają obowiązek stosować się do instrumentów międzynarodowych, takich jak *Europejska konwencja o wykonywaniu praw dzieci*, a także do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

5. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Dzieci nie mogą samodzielnie dochodzić wykonania wyroku sądu. Prawo to wykonuje w imieniu dzieci ich przedstawiciel ustawowy.

W przypadku wydania orzeczenia przeciwko pozwanemu będącemu dzieckiem egzekucję takiego orzeczenia należy przeprowadzić z osobnego majątku dziecka. Wobec pozwanych będących dziećmi, którzy nie wywiązują się z zobowiązań nałożonych na nich na mocy orzeczenia sądu, nie można zastosować środka przymusu w postaci pozbawienia wolności.

W sprawach dotyczących ochrony dzieci dziecko reprezentowane przez adwokata może samodzielnie dochodzić wykonania wyroku sądu.

6. Dostępność środków zaskarżenia

Dziecko może wnieść zażalenie, inny środek zaskarżenia lub wniosek o przeprowadzenie kontroli sądowej do sądu powszechnego wyłącznie za pośrednictwem swojego przedstawiciela ustawowego. Zasada ta nie ma zastosowania do małoletniego uwolnionego spod władzy rodzicielskiej, który może wnieść zażalenie we własnym imieniu.

Ponieważ przedstawiciel ustawowy dziecka reprezentuje je i dokonuje czynności w jego imieniu, może wnosić pisma procesowe lub środki zaskarżenia bez konieczności uzyskania zgody dziecka. W przypadku wystąpienia konfliktu interesów między rodzicami a dzieckiem sąd może ustanowić kuratora procesowego.

Dziecko, korzystając z pomocy adwokata, może również zaskarżyć orzeczenia wydawane przez sąd ds. nieletnich.

7. Instytucje zajmujące się udzielaniem dzieciom wsparcia

 Office national de l'enfance (ONE)

Służba Opieki Społecznej (Service central d'assistance sociale, SCAS) – **Service de la protection de la jeunesse (SPJ):**

 Ombudsman fir Kanner a Jugendlecher (OKaju)

8. Przysposobienie

Przysposobienia w Luksemburgu może dokonać każda osoba zamieszkująca na jego terytorium, niezależnie od tego, czy jest obywatelem luksemburskim, a także osoba niezamieszkująca na terytorium Luksemburga, która chce przysposobić osobę zamieszkującą na terytorium tego państwa.

Wymogi, jakie należy spełnić, aby dokonać przysposobienia, regulują przepisy prawa krajowego przysposabiającego (przysposabiających).

W przypadku przysposobienia przez dwoje małżonków, którzy nie mają tego samego obywatelstwa lub którzy są bezpaństwowcami, zastosowanie ma prawo państwa ich wspólnego miejsca zwykłego pobytu w chwili składania wniosku.

Jeżeli chodzi o przysposabianych, prawem właściwym jest prawo ich państwa pochodzenia, chyba że planowane przysposobienie wiąże się z nadaniem im obywatelstwa przysposabiającego. W przypadku kolizji przepisów o jurysdykcji za właściwe uznaje się prawo państwa, w którym w ważny sposób dokonano przysposobienia.

Każdy, kto ma zamiar przysposobić dziecko, musi w pierwszej kolejności skontaktować się z Ministerstwem Edukacji Narodowej, Dzieci i Młodzieży (Ministère de l'éducation nationale, de l'enfance et de la jeunesse – MENJE) w celu złożenia wniosku o przysposobienie. Zanim zostanie przeprowadzona ocena wnioskodawców pod kątem spełnienia warunków niezbędnych do przysposobienia, wnioskodawcy mają obowiązek wziąć udział w „kursie dla kandydatów na rodziców adopcyjnych”.

Maison de l'Adoption to służba doradcza udzielająca zainteresowanym osobom (potencjalnym przysposabiającym, przysposabianym, rodzinom adopcyjnym, specjalistom uczestniczącym w procedurze przysposobienia) porad w kwestiach związanych z przysposobieniem.

Służba ta udziela wsparcia zarówno w toku procedury przysposobienia, jak i po jej zakończeniu, przeprowadzając spersonalizowane konsultacje.

Procedura przysposobienia w Luksemburgu obejmuje różne etapy.

 [Link do aktów prawnych](#)

Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Luksemburgu (w językach angielskim i francuskim) (989 Kb)

Ostatnia aktualizacja: 10/12/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Malta

W maltańskich ramach prawnych przyjęto różne definicje określające, kogo w świetle prawa uznaje się za „dziecko” (zob. punkt „Zdolność procesowa dziecka”).

1. Zdolność procesowa dziecka

Na Malcie minimalny wiek odpowiedzialności karnej wynosi 14 lat. Niezależnie od rodzaju sprawy, aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu, powód na Malcie musi mieć ukończone 18 lat.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Jeżeli chodzi o nieletnich sprawców przestępstw, sądem szczególnym rozpoznającym sprawy karne z udziałem nieletnich jest Sąd ds. Nieletnich.

Pokrzywdzonych będących dziećmi przesłuchuje się w drodze wideokonferencji. Postępowanie cywilne: małoletni poniżej osiemnastego roku życia nie mogą występować w postępowaniu w charakterze powoda ani pozwanego, chyba że działają za pośrednictwem jednego z rodziców, wychowawcy (*tutor*), kuratora lub opiekuna. W postępowaniach sądowych w sprawach o separację lub rozwód sąd w toku postępowania kieruje się jednak zawsze dobrem dziecka. Dzieci mogą uczestniczyć w następujących postępowaniach przed sądami administracyjnymi: postępowania w sprawie ochrony dziecka, w sprawie przysposobienia dziecka, w sprawie umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, w sprawie osób bez opieki ubiegających się o azyl i w sprawie dzieci objętych postępowaniem azylowym.

3. Środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci

Przyjęte środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci różnią się w zależności od okoliczności: sprawy karne: dziecko jako pokrzywdzony przestępstwem i dziecko jako sprawca przestępstwa; sprawy cywilne: w sprawach na gruncie prawa rodzinnego bierze się pod uwagę dobro dziecka. Jeżeli chodzi o postępowania administracyjne w sprawach nieletnich, które kończą się wydaniem postanowienia o umieszczeniu w placówce opiekuńczo-wychowawczej, prowadzi je Sąd ds. Nieletnich pełniący funkcję sądu szczególnego.

4. Mechanizmy i procedury wsparcia dzieci a dobro dziecka

W maltańskim prawie nie przewidziano żadnej nadrzędnej zasady określającej warunki przesłuchiwania szczególnie wrażliwych dzieci w toku poszczególnych postępowań karnych lub administracyjnych. W różnych statutach i regulaminach stosowanych przez organy sądowe lub quasi-sądowe zawarto przepisy zapewniające zgodność prowadzonych postępowań administracyjnych i karnych z art. 12 Konwencji o prawach dziecka. Na Malcie każde dziecko może złożyć zeznania przed sądem w charakterze świadka; sąd ma jednak obowiązek upewnić się, że dziecko występujące w charakterze świadka zdaje sobie sprawę z tego, iż za składanie fałszywych zeznań grozi odpowiedzialność karna.

5. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci zależy od rodzaju sprawy – w prawie maltańskim przewidziano następujące środki na gruncie prawa karnego: wyrok skazujący, postanowienie o umieszczeniu w placówce opiekuńczo-wychowawczej, warunkowe zawieszenie wykonania kary na okres próby i warunkowe zwolnienie. Jeżeli chodzi o orzeczenia w postępowaniu cywilnym, w którym dzieci występują w charakterze powodów lub pozwanych, takie orzeczenia wykonuje się w taki sam sposób jak orzeczenia w sprawach, w których w charakterze powodów lub pozwanych występują osoby dorosłe. W postępowaniach administracyjnych prowadzonych na gruncie prawa maltańskiego dzieci nie mają zdolności administracyjnoprawnej, chyba że działają za pośrednictwem jednego z rodziców wykonującego władzę rodzicielską lub – w jego braku – za pośrednictwem

wychowawcy lub kuratora. O wszczęcie postępowania w sprawie ochrony dzieci może wystąpić dział prawny agencji Agencja Appogg lub adwokat świadczący odpłatne usługi.

6. Dostępność środków zaskarżenia

Zgodnie z prawem maltańskim w toku postępowania karnego pokrzywdzonym będącym dziećmi nie przysługują żadne szczególne prawa poza prawami przewidzianymi w obowiązujących przepisach, które przysługują wszystkim kategoriom pokrzywdzonych, niezależnie od tego, czy są oni dziećmi, czy też osobami dorosłymi. Jeżeli chodzi o postępowania cywilne/administracyjne, dziecko może wnieść zażalenie oraz skorzystać z mechanizmu odwoławczego lub mechanizmu kontroli sądowej za pośrednictwem jednego ze swoich rodziców, swojego wychowawcy, kuratora lub opiekuna. W postępowaniu procesowym toczącym się przed Sądem Rodzinnym między osobami wykonującymi władzę rodzicielską można wyznaczyć pełnomocnika dla dziecka, który będzie reprezentował jego interesy.

7. Przysposobienie

Procedura przysposobienia na Malcie obejmuje różne etapy.

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku na Malcie](#) (366 Kb) [en](#)

Ostatnia aktualizacja: 31/07/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Portugalia

1. Zdolność dziecka do czynności prawnych

Zgodnie z kodeksem cywilnym (Código Civil) małoletni – tj. osoby, które nie ukończyły jeszcze 18. roku życia – co do zasady nie mają zdolności do czynności prawnych. W związku z tym czynności prawnych w imieniu małoletnich mogą dokonywać osoby sprawujące nad nimi władzę rodzicielską lub opiekę. Te dwie formy przedstawicielstwa ustawowego umożliwiają określonym osobom podejmowanie działań w imieniu i w interesie małoletniego. Małoletnim poniżej 18. roku życia zasadniczo nie przysługuje również zdolność procesowa. W toku postępowania sądowego są oni reprezentowani przez swoich przedstawicieli ustawowych – nie dotyczy to jednak czynności, których mogą dokonywać osobiście i swobodnie. Małoletni, nad którymi władzę rodzicielską wykonują wspólnie oboje rodzice, są reprezentowani w sądzie przez rodziców. W takim przypadku wytoczenie powództwa przez małoletniego wiąże się z koniecznością uzyskania zgody obojga rodziców.

Konsekwencje wiążące się z dopuszczeniem się przez dzieci i osoby młode czynu, który w świetle prawa karnego klasyfikuje się jako przestępstwo, zależą od przedziału wiekowego sprawcy – na tej podstawie ustala się, który z przewidzianych systemów prawnych będzie miał zastosowanie w danym przypadku. Tak więc w przypadku gdy przestępstwo zostało popełnione przez:

osoby, które nie ukończyły 12. roku życia – zastosowanie będzie miał system przewidziany w ustawie o ochronie dzieci i osób młodych, które znajdują się w sytuacji zagrożenia (Lei de Proteção de Crianças e Jovens em Perigo) (ustawa nr 147/99 z dnia 1 września 1999 r.), będącej aktem prawnym służącym wyłącznie do celów ochronnych;

osoby w wieku od 12 do 16 lat – zastosowanie będzie miał system przewidziany w ustawie o opiece wychowawczej (Lei Tutelar Educativa) (ustawa nr 166/99 z dnia 14 września 1999 r.). W ustawie tej przewidziano środki opiekuńczo-wychowawcze służące zapewnieniu wychowania małoletniego w duchu przestrzegania obowiązującego prawa oraz zagwarantowaniu włączenia go do życia społecznego w godny i odpowiedzialny sposób;

osoby, które ukończyły 16. rok życia – mogą zostać pociągnięte do odpowiedzialności karnej i mogą podlegać karze, przy czym ocenę w tym zakresie przeprowadza się zgodnie z przepisami kodeksu postępowania karnego (Código do Processo Penal). W odniesieniu do osób młodych w wieku od 16 do 21 lat zastosowanie ma specjalny system karny przewidziany w dekreście z mocą ustawy nr 401/82 z dnia 23 września 1982 r.

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

W skład portugalskiej struktury sądowniczej wchodzi sądy szczególne i wydziały dla małoletnich rozpoznające sprawy dotyczące m.in. uregulowania zakresu władzy rodzicielskiej, zobowiązań alimentacyjnych, przysposobienia, zastosowania środków opiekuńczych itp. Sprawy z udziałem małoletnich dotyczące kwestii związanych z azylem, imigracją i statusem uchodźcy rozpoznają sądy administracyjne.

Przykłady działań podejmowanych w celu przystosowania postępowań sądowych do potrzeb małoletnich/nieletnich przedstawiono w pkt 3 i 4. Innym przykładem są zmiany w kodeksie postępowania karnego wprowadzone w wyniku transpozycji dyrektywy (UE) 2016/800:

w toku postępowań dotyczących handlu ludźmi lub przestępstw przeciwko wolności seksualnej i prawie do samostanowienia czynności procesowe z udziałem nieletnich, w tym rozprawy, przeprowadza się co do zasady przy drzwiach zamkniętych;

uzyskiwanie wglądu do akt sądowych dotyczących sprawy, w której oskarżony jest osobą nieletnią, przez jakąkolwiek osobę niebędącą stroną postępowania jest zabronione, niezależnie od tego, czy osoby te mają prawnie uzasadniony interes w sprawie;

oskarżony nieletni ma prawo do tego, by w toku postępowania towarzyszyły mu osoby wykonujące względem niego władzę rodzicielską, jego przedstawiciel ustawowy lub osoba sprawująca nad nim faktyczną opiekę lub – w przypadku braku możliwości nawiązania kontaktu z tymi osobami lub jeżeli jest to uzasadnione szczególnymi okolicznościami związanymi z interesem małoletniego bądź wymogami postępowania, i tylko przez czas utrzymywania się tych okoliczności – inną odpowiednią osobą wskazaną przez małoletniego i zaakceptowaną przez właściwy organ sądowy.

3. Środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci

W sprawach cywilnych:

postępowanie sądowe w sprawach dotyczących procedury przysposobienia przeprowadza się w trybie pilnym (art. 32 ustawy nr 143/2015 z dnia 8 września 2015 r.);

zgodnie z ramami prawnymi postępowania w sprawie ustanowienia opiekuna cywilnoprawnego (Regime Geral do Processo Tutelar Cível) (zatwierdzonymi na mocy ustawy nr 141/2015 z dnia 8 września 2015 r.) *(i)* cywilne postępowania opiekuńcze, których przewlekłość mogłaby poważnie zagrozić dobru dziecka, są kontynuowane również w okresie wakacji sądowych; *(ii)* postanowienia uznawane za pilne wydaje się w terminie maksymalnie dwóch dni; *(iii)* w przypadku zastosowania środka przymusu lub nałożenia kary dodatkowej w postaci zakazu kontaktów między rodzicami lub w przypadku poważnego zagrożenia praw i bezpieczeństwa ofiar przemocy domowej i innych form przemocy w rodzinie, takich jak fizyczne znęcanie się nad dziećmi i wykorzystywanie seksualne dzieci, prokuratura – w terminie 48 godzin od powzięcia informacji o zaistniałej sytuacji – zwraca się o uregulowanie kwestii związanych z wykonywaniem władzy rodzicielskiej wobec małoletniego lub o zmianę sposobu, w jaki uregulowano te kwestie; *(iv)* przesłuchania i rozprawy mają charakter ciągły i można je przerwać wyłącznie w przypadku działania siły wyższej lub gdy jest to bezwzględnie konieczne.

W sprawach karnych:

zgodnie z ustawą o opiece wychowawczej (ustawa nr 166/99 z dnia 14 września 1999 r.) *(i)* postępowania dotyczące nieletniego, w odniesieniu do którego zastosowano środek zapobiegawczy w postaci umieszczenia w placówce publicznej lub prywatnej, w ośrodku wychowawczym lub w instytucji w celu

uzyskania opinii biegłego w przedmiocie osobowości nieletniego, są kontynuowane również w okresie wakacji sądowych; *(ii)* w przypadku stwierdzenia, że przewlekłość postępowania mogłaby poważnie zagrozić dobru nieletniego, sąd orzeka – w drodze postanowienia z uzasadnieniem – że dane postępowanie należy uznać za pilne i kontynuować je w okresie wakacji sądowych; *(iii)* w przypadku wniesienia zażalenia na postanowienie o zastosowaniu środka zapobiegawczego w postaci umieszczenia nieletniego w placówce postępowanie uznaje się za pilne i kontynuuje się je w okresie wakacji sądowych; *(iv)* postanowienia uznawane za pilne wydaje się w terminie dwóch dni.

4. Mechanizmy i procedury wsparcia dzieci a dobro dziecka

W toku **postępowania sądowego w sprawach cywilnych** oraz w toku postępowania w przedmiocie uregulowania kwestii związanych z wykonywaniem władzy rodzicielskiej wysłuchanie małoletniego przeprowadza się, jeżeli ukończył on 12. rok życia, a w przypadku małoletniego poniżej 12. roku życia jeżeli jest on w stanie zrozumieć omawiane zagadnienia, biorąc pod uwagę jego wiek i stopień dojrzałości. Zasada wysłuchania małoletniego i zapewnienia mu możliwości udziału w postępowaniu jest ponadto jedną z zasad przewodnich postępowania w sprawie ustanowienia opiekuna cywilnoprawnego. Art. 5 ust. 1 wspomnianych ram stanowi, że „małoletni mogą zostać wysłuchani, a organy sądowe muszą wziąć ich opinię pod uwagę przy ustalaniu, jakie działania będą w największym stopniu służyły ich dobru”.

Jeżeli małoletni jest **ofiara przestępstwa**, w statucie ofiary (Estatuto da Víctima) (zatwierdzonym ustawą nr 130/2015 z dnia 4 września 2015 r. transponującą dyrektywę 2012/29/UE) przewidziano w szczególności

- (i)* prawo małoletniego do bycia wysłuchanym w toku postępowania karnego, przy należyтым uwzględnieniu jego wieku i stopnia dojrzałości;
- (ii)* obowiązek wyznaczenia obrońcy w przypadku gdy interesy małoletniego i jego rodziców, przedstawiciela ustawowego lub osoby sprawującej nad nim faktyczną opiekę są ze sobą sprzeczne, a także gdy małoletni, który osiągnął odpowiedni stopień dojrzałości, wystąpi o to do sądu oraz
- (iii)* wymóg rejestrowania zeznań składanych przez nich w toku postępowania przygotowawczego w postaci nagrań dźwiękowych lub audiowizualnych w celu ich wykorzystania w charakterze dowodu podczas rozprawy. W tym celu tego rodzaju zeznania składa się w nieformalnych, intymnych warunkach, aby zapewnić w szczególności spontaniczność i szczerść udzielanych odpowiedzi.

Prawo małoletnich do udziału w postępowaniach i do bycia wysłuchanym regulują cztery rodzaje przepisów przewidzianych w ustawie o ochronie dzieci i osób młodych, które znajdują się w sytuacji zagrożenia:

- a)** przepisy dotyczące małoletnich, którzy ukończyli 12. rok życia;
- b)** przepisy dotyczące małoletnich, którzy nie ukończyli 12. roku życia,
- c)** przepisy odnoszące się do małoletnich w dowolnym wieku oraz
- d)** przepisy dotyczące małoletnich, w których jedynym kryterium jest stopień dojrzałości.

Jedną z ogólnych zasad postępowania w sprawie ustanowienia opiekuna przewidzianego w ustawie o opiece wychowawczej jest zasada wysłuchania małoletniego (art. 47). W ustawie tej zagwarantowano również małoletnim prawo do udziału w postępowaniu na wszystkich jego etapach, nawet wówczas, gdy zostali oni zatrzymani lub osadzeni w areszcie. Małoletniemu należy zapewnić możliwość korzystania z tego prawa w taki sposób, aby w możliwie jak największym stopniu zagwarantować poszanowanie jego wolności osobistej i aby podlegał on możliwie jak najmniejszym ograniczeniom (art. 45).

5. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Co do zasady orzeczenia wydawane w postępowaniach cywilnych, w których małoletni występują w charakterze powodów lub pozwanych, wykonuje się w taki sam sposób jak analogiczne orzeczenia wydawane w sprawach, w których powodami lub pozwanymi są osoby pełnoletnie.

W określonych przypadkach i okolicznościach uzasadnione może być jednak zastosowanie szczególnych ram prawnych. Jeżeli chodzi na przykład o orzeczenie w przedmiocie uregulowania kwestii związanych z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, w przypadku ryzyka niezastosowania się do treści tego orzeczenia sąd może zarządzić objęcie procesu wdrażania poczynionych ustaleń nadzorem służb doradztwa technicznego przez określony czas (ramy prawne postępowania w sprawie ustanowienia opiekuna cywilnoprawnego). W przypadku zobowiązań alimentacyjnych niespełnienie obowiązku alimentacyjnego jest zagrożone sankcją karną, przy czym postępowanie w tym zakresie wszczyna się z oskarżenia prywatnego [art. 250 kodeksu karnego (Código Penal)].

Na gruncie **prawa karnego** trzy środki zabezpieczające przewidziane w ustawie o opiece wychowawczej (przekazanie małoletniego rodzicom, przedstawicielowi ustawowemu, rodzinie zastępczej, osobie sprawującej nad nim faktyczną pieczę lub innej odpowiedniej osobie, na której spoczywają określone obowiązki względem małoletniego; umieszczenie małoletniego w placówce publicznej lub prywatnej oraz umieszczenie małoletniego w ośrodku wychowawczym) zostają zastąpione przez sąd z urzędu lub po wniesieniu stosownego wniosku, jeżeli sąd stwierdzi, że zastosowany środek nie zapewnia możliwości osiągnięcia zamierzonych celów. Niezależnie od danego przypadku sąd poddaje tego rodzaju środki przeglądowi co dwa miesiące.

W orzeczeniu sąd wyznacza organ odpowiedzialny za monitorowanie wdrażania zastosowanego środka i zapewnienie jego wykonania. Poza przypadkami, w których organ odpowiedzialny za monitorowanie wdrażania środka i zapewnienie jego wykonania został określony w obowiązujących przepisach, sąd może powierzyć zadanie wykonania środka służbie publicznej, instytucji opieki społecznej, organizacji pozarządowej, stowarzyszeniu, klubowi sportowemu lub dowolnemu innemu podmiotowi publicznemu lub prywatnemu bądź dowolnej innej osobie, które uzna za odpowiednie. Wyznaczony w ten sposób podmiot informuje sąd – na warunkach przewidzianych w prawie i z określoną w nim częstotliwością lub, w braku stosownych przepisów w tym zakresie, z częstotliwością określoną przez sąd – o przebiegu procesu wdrażania zastosowanego środka oraz o postępach w procesie wychowawczym małoletniego, a także o wszelkich okolicznościach, które mogłyby uzasadniać dokonanie przeglądu zastosowanych środków.

6. Przeposobienie

Przyposobienie stanowi jeden ze sposobów ustanowienia stosunku filiacji między małoletnim pozbawionym rodziny a osobą lub parą w drodze wyroku sądu. Sąd wydaje orzeczenie w przedmiocie przyposobienia wyłącznie w przypadku wystąpienia przesłanek uzasadniających jego dokonanie. Wydanie takiego orzeczenia przynosi wymierne korzyści małoletniemu i nie zmusza pozostałych dzieci przyposobiającego (przyposobiających) do niesprawiedliwych wyrzeczeń, przy czym można z dużą dozą prawdopodobieństwa oczekiwać, że więź między przyposobiającym (przyposobiającymi) a dzieckiem lub młodą osobą będzie równoważna stosunkowi pokrewieństwa.

Z chwilą wydania orzeczenia o przyposobieniu przyposobione dziecko lub osoba młoda:

nabywa status dziecka przyposobiającego (przyposobiających) do wszystkich celów prawnych, co skutkuje przyznaniem mu praw i nałożeniem na niego obowiązków analogicznych do tych wynikających z naturalnego stosunku filiacji, i staje się członkiem rodziny przyposobiającego (przyposobiających); zaprzestaje utrzymywania stosunków rodzinnych i kontaktów ze swoją rodziną biologiczną, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w obowiązujących przepisach – w szczególności jeżeli chodzi o kontakty z rodzeństwem biologicznym – o ile rodzice adopcyjni wyrażą na to zgodę i o ile utrzymywanie tego rodzaju kontaktów będzie służyło dobru dziecka przyposobionego;

zrzeka się prawa do posługiwania się swoim pierwotnym nazwiskiem i przyjmuje nazwisko przyposobiającego (przyposobiających);

może – na wniosek przyposobiającego (przyposobiających) i jeżeli sąd uzna, że służy to dobru dziecka i będzie sprzyjało jego integracji z nową rodziną – zmienić swoje imię.

Zgodnie z kodeksem cywilnym przyposobiającymi mogą być:

dwie osoby (również tej samej płci), które ukończyły 25. rok życia i które pozostawały w związku małżeńskim przez okres dłuższy niż cztery lata (uwzględniając czas spędzony w związku partnerskim bezpośrednio przed zawarciem małżeństwa), o ile nie są w separacji; osoba, która ukończyła 30. rok życia lub 25. rok życia, jeżeli przysposobiany jest dzieckiem jej małżonka.

Należy zwrócić uwagę na fakt, że co do zasady:

przysposabiający nie powinien mieć ukończonych 60 lat w chwili formalnego powierzenia mu dziecka lub osoby młodej w celu przysposobienia; w przypadku przysposabiającego, który ukończył 50. rok życia, różnica wieku między przysposabiającym a przysposobianym nie może przekraczać 50 lat, chyba że za przysposobieniem przemawiają ważne względy i służy ono dobru przysposobianego (np. przysposobiany jest bratem/siostrą innych przysposobionych, a różnica 50 lat dotyczy wyłącznie tego jednego przysposobianego).

Do przysposobienia potrzebna jest zgoda przysposobianego, który ukończył lat 12. Sąd powinien wysłuchać takiego przysposobianego w obecności prokuratora na warunkach określonych w przepisach regulujących kwestie związane z przesłuchiowaniem małoletnich w toku postępowania w sprawie ustanowienia opiekuna cywilnoprawnego i zgodnie z tymi przepisami.

Zgodnie z ustawą nr 143/2015 z dnia 8 września 2015 r. przysposobieni, którzy nie ukończyli 16. roku życia, nie mogą ubiegać się o udostępnienie im informacji na temat ich pochodzenia. Po ukończeniu 16. roku życia przysposobiony może wyraźnie zażądać udostępnienia mu takich informacji. Do chwili ukończenia 18. roku życia warunkiem zapoznania się z tymi informacjami jest jednak zawsze uzyskanie zgody rodziców adopcyjnych lub przedstawiciela ustawowego przysposobionego. W przypadku gdy u podstaw wniosku o udostępnienie tych informacji leżą istotne względy, w szczególności jeżeli zagrożone jest zdrowie przysposobionego małoletniego, sąd może – na wniosek rodziców lub prokuratury – wyrazić zgodę na udostępnienie informacji na temat pochodzenia przysposobionego małoletniego.

Kwestie związane z przebiegiem postępowań w sprawie o przysposobienie na szczeblu krajowym i międzynarodowym oraz kwestie dotyczące ingerencji właściwych organów w te postępowania uregulowano w ustawie nr 143/2015 z dnia 8 września 2015 r.

Ostatnia aktualizacja: 07/04/2024

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Finlandia

1. Zdolność procesowa dziecka

W Finlandii minimalny wiek odpowiedzialności karnej wynosi 15 lat.

W pozostałych sprawach minimalny wiek, jaki powód musi osiągnąć, aby wnieść sprawę do sądu, wynosi 12 lat (sprawy dotyczące zdrowia lub umieszczenia w pieczy), 15 lat (sprawy dotyczące zatrudnienia, azylu, migracji, edukacji lub kar administracyjnych) i 18 lat (sprawy rodzinne).

2. Dostępność rozwiązań pozwalających dostosować przebieg postępowania do potrzeb małoletniego/nieletniego

Odpowiedzialność za prowadzenie dochodzeń w sprawach dotyczących dzieci powierza się w miarę możliwości policjantom, którzy przeszli odpowiednie szkolenia lub którzy dysponują stosownym doświadczeniem. Większe jednostki policji tworzą odrębne wydziały lub zatrudniają wyspecjalizowanych policjantów w celu prowadzenia dochodzeń w sprawach o przestępstwa popełniane wobec dzieci. Co do zasady we wszystkich jednostkach policji odpowiedzialność za prowadzenie dochodzeń w sprawach o przestępstwa popełniane wobec dzieci powierza się funkcjonariuszom posiadającym odpowiednie umiejętności zawodowe i szczególne kwalifikacje w zakresie prowadzenia tego typu dochodzeń.

Prokuratura utworzyła sieć wyspecjalizowanych prokuratorów, aby zagwarantować dostępność wiedzy fachowej w odpowiednich dziedzinach specjalizacji oraz aby podtrzymywać i rozwijać umiejętności zawodowe prokuratorów. W ramach sieci funkcjonuje również grupa wyspecjalizowanych prokuratorów zajmujących się problematyką przemocy wobec dzieci i kobiet. Prokuratorzy należący do tej grupy szkolą innych prokuratorów, przekazując im wiedzę fachową z dziedziny, w której się specjalizują.

Odpowiedzialność za prowadzenie śledztw w sprawach dotyczących dzieci powierza się w miarę możliwości prokuratorom, którzy przeszli odpowiednie szkolenia lub którzy dysponują stosownym doświadczeniem.

Rzecznik Praw Dziecka wspiera interesy dzieci i dąży do zagwarantowania dzieciom możliwości korzystania z przysługujących im praw w ogólnym sensie, ale nie zajmuje się konkretnymi sprawami.

3. Mechanizmy i procedury wsparcia ustanowione z myślą o dzieciach

Począwszy od 2016 r. w sprawach, w których pokrzywdzony wymaga szczególnej ochrony, sąd w toku postępowania może przeprowadzić dowód również z nagrania wideo z udziałem pokrzywdzonego w wieku od 15 do 17 lat.

Zgodnie z ustawą o postępowaniu przygotowawczym organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w razie potrzeby zasięga opinii lekarza lub innego biegłego, aby ustalić, czy osoba, która nie ukończyła jeszcze 18. roku życia, może uczestniczyć w określonych czynnościach dochodzeniowo-śledczych.

Co do zasady pokrzywdzonych i świadków będących dziećmi przesłuchują policjanci, którzy przeszli odpowiednie szkolenia lub którzy mają doświadczenie w tej dziedzinie. Dziecko przesłuchane może również pracownik służby zdrowia.

W porozumieniu ze szpitalami uniwersyteckimi w większych miastach utworzono specjalne ośrodki wiedzy eksperckiej specjalizujące się w przesłuchiowaniu małoletnich pokrzywdzonych. Policja ściśle współpracuje z tymi ośrodkami.

4. Szkolenie specjalistów

Ministerstwo Sprawiedliwości regularnie organizuje zaawansowane szkolenia w zakresie psychologii dziecięcej, psychologii prawa, praw ofiar, praw człowieka oraz szczególnych potrzeb ofiar niegodziwego traktowania w celach seksualnych przeznaczone dla sędziów, pracowników sądów i osób odpowiedzialnych za udzielanie pomocy prawnej. W szkoleniach tych mogą uczestniczyć również prokuratorzy.

Prokuratura generalna organizuje szkolenia dla prokuratorów prowadzących śledztwa w sprawach dotyczących niegodziwego traktowania dzieci w celach seksualnych i fizycznego znęcania się nad dziećmi. Wspomniane szkolenia są poświęcone zagadnieniom takim jak rozwój dziecka, psychologia dziecięca oraz sposoby przesłuchiwania dzieci.

Szkolenia dla policjantów obejmują szkolenia w zakresie psychologii dziecięcej, umiejętności komunikacyjnych i sposobów przesłuchiwania dzieci.

Specjaliści, którzy pomyślnie przeszli specjalistyczne szkolenie organizowane przez Krajową Radę Policji, uzyskują szczególny status biegłych.

5. Dostępność środków zaskarżenia

Postanowienie prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania można zaskarżyć do prokuratora generalnego, który może skierować sprawę do ponownego rozpoznania.

6. Życie rodzinne

Pierwszym etapem procesu przysposobienia jest poradnictwo w zakresie przysposobienia – tego rodzaju porad udzielają gminne organy opieki społecznej oraz organizacja Save the Children Finland. Zainteresowane osoby mogą uzyskać porady w kwestii przysposobienia nieodpłatnie. Na potrzeby złożenia

wniosku o udzielenie zgody na przysposobienie i wniosku o formalne zatwierdzenie przysposobienia podmiot udzielający porad w zakresie przysposobienia sporządza sprawozdanie pisemne dotyczące procesu udzielania tego rodzaju porad. We wspomnianym sprawozdaniu należy zawrzeć wymagane informacje na temat osób zainteresowanych przysposobieniem i ich sytuacji życiowej.

Na podstawie otrzymanego sprawozdania Rada ds. Przysposobienia podejmuje decyzję o udzieleniu zgody na przysposobienie. Przysposobienie małoletniego wymaga uzyskania zgody Rady ds. Przysposobienia – dotyczy to zarówno przysposobienia na gruncie prawa krajowego, jak i przysposobienia międzynarodowego. Udzielona zgoda jest ważna przez dwa lata. Wnioskodawcy mogą wystąpić o przedłużenie okresu jej ważności.

W Finlandii przewidziano wyłącznie jeden rodzaj przysposobienia. Po formalnym zatwierdzeniu przysposobienia przysposobionego uznaje się za dziecko rodziców adopcyjnych – przestaje być on tym samym dzieckiem swoich wcześniejszych rodziców.

Uzyskanie zgody na przysposobienie nie jest konieczne, jeżeli przysposabiany jest dzieckiem małżonka przyszłego przysposabiającego lub dzieckiem, nad którym przyszły przysposabiający sprawował już opiekę i które wychowywał w ustalony sposób.

Co do zasady przysposabiający dziecko zamieszkałe poza terytorium Finlandii mają obowiązek – poza skorzystaniem z usług poradnictwa w zakresie przysposobienia – każdorazowo wystąpić z wnioskiem do służb zajmujących się sprawami o przysposobienie międzynarodowe. Usługi w tym zakresie świadczą Wydział Usług Społecznych w Urzędzie Miasta Helsinek, organizacja Save the Children Finland i NGO Interpedia.

Procedura przysposobienia kończy się wydaniem orzeczenia sądowego o przysposobieniu.

Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Finlandii (534 Kb)

Ostatnia aktualizacja: 03/08/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.

Prawa małoletnich w postępowaniach sądowych - Szwecja

1. Minimalny wiek, jaki powód musi osiągnąć, aby samodzielnie wnieść sprawę do sądu

W Szwecji minimalny wiek odpowiedzialności karnej wynosi 15 lat. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego oraz sprawy dotyczące zatrudnienia, migracji, azylu i kar administracyjnych mogą wnieść do sądu osoby, które ukończyły 18 lat. Jeżeli chodzi o sprawy dotyczące edukacji, próg ten wynosi 16 lat, a w przypadku spraw dotyczących zdrowia (wyłącznie wówczas, gdy dotyczą one przymusowego umieszczenia/leczenia w szpitalu psychiatrycznym) oraz umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej – 15 lat (przy czym dzieci są zazwyczaj w takim postępowaniu stroną bierną, a nie czynną).

2. Wyszczególnione instytucje i właściwe organy

W Szwecji nie funkcjonują sądy szczególne rozpoznające sprawy z udziałem nieletnich sprawców przestępstw. Dzieci, które nie ukończyły jeszcze 15. roku życia, nie można pociągnąć do odpowiedzialności karnej – zamiast tego umieszcza się je w pieczy służb opieki społecznej. Sprawy z udziałem dzieci w wieku od 15 do 18 lat rozpoznają natomiast sądy powszechne. W Szwecji wyróżnia się sądy powszechne i sądy administracyjne. Sądy te działają równolegle. W ramach systemu sądów administracyjnych rozpoznaje się skargi na decyzje administracyjne.

Sądy powszechne rozpoznają sprawy na gruncie prawa cywilnego oraz sprawy dotyczące prawa pieczy nad dzieckiem, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem. W Szwecji nie funkcjonują żadne instytucje specjalizujące się w problematyce praw dzieci w postępowaniach cywilnych. Sądy powszechne są właściwe do rozpoznawania większości sporów na gruncie prawa rodzinnego.

3. Przyjęte środki z zakresu prawa i polityki pozwalające uniknąć zbędnej zwłoki w rozpoznawaniu spraw z udziałem dzieci

Jeżeli dziecko jest podejrzane o popełnienie przestępstwa, jego rodziców lub inną osobę odpowiedzialną za sprawowanie nad nim opieki należy możliwie najszybciej powiadomić o domniemanym popełnieniu przestępstwa przez dziecko i zamiarze przesłuchania dziecka. Rodzice dziecka powinni być obecni podczas jego przesłuchania. Jeżeli przestępstwo jest poważne, o jego popełnieniu należy również możliwie najszybciej powiadomić służby opieki społecznej i przeprowadzić przesłuchanie dziecka w obecności przedstawiciela tych służb. Przebieg postępowania przygotowawczego i postępowania sądowego dostosowuje się do potrzeb nieletnich podejrzanych. Postępowanie powinno zakończyć się w rozsądnym terminie. Obowiązuje również ogólna zasada, zgodnie z którą w przypadku spraw z udziałem dzieci dotyczących prawa pieczy nad dzieckiem, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem organ ma obowiązek wydać stosowne decyzje oraz wsząć postępowanie bez zbędnej zwłoki.

4. Mechanizmy i procedury wsparcia ustanowione z myślą o dzieciach oraz metody służące zagwarantowaniu dziecku możliwości wyrażenia swojej opinii

Stronami postępowania sądowego mogą być zarówno dzieci, jak i osoby dorosłe. Dlatego też dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem przysługuje takie samo prawo do bycia wysłuchanym i do udziału w postępowaniu jak osobom dorosłym. W przypadkach, w których relacja dziecka z przebiegu zdarzenia ma szczególne znaczenie (np. jeżeli dziecko padło ofiarą przestępstwa), biegły w dziedzinie psychologii dziecięcej lub psychologii przeprowadzania przesłuchań powinien być obecny w trakcie przesłuchania lub powinien wydać opinię na temat wartości dowodowej zeznań złożonych przez dziecko. Prawo do bycia wysłuchanym nie przysługuje świadkom, niezależnie od tego, czy są oni dziećmi, czy też osobami dorosłymi. Świadkowie nie są stronami postępowania, a ich udział w postępowaniu karnym ogranicza się, w stosownych przypadkach, do zrelacjonowania przebiegu zdarzenia.

5. Wielodyscyplinarne podejście

Różne podmioty, m.in. policjanci, prokuratorzy, pracownicy służby zdrowia i pracownicy socjalni, są zobowiązane do współpracy. Jeżeli dziecko jest ofiarą przemocy, odpowiedzialność za kierowanie tą współpracą spoczywa głównie na pracownikach socjalnych. Większość gmin powołała tzw. grupy konsultacyjne składające się z pracowników socjalnych, przedstawicieli prokuratury, policji, dziecięcej służby zdrowia oraz specjalistów w dziedzinie psychiatrii zajmujących się dziećmi i młodzieżą – grupy te podejmują decyzje w kwestii koordynacji wysiłków i planowania działań oraz ustalają, w jakiej kolejności poszczególne podmioty powinny podejmować działania w przypadku otrzymania zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa wobec dziecka. Jeżeli dziecko jest ofiarą przestępstwa lub jeżeli podejrzewa się, że może być sprawcą przestępstwa, przedstawiciele policji i prokuratury mają obowiązek każdorazowo ze sobą współpracować. Policja i prokuratura nawiązują również współpracę z pracownikami socjalnymi i innymi odpowiednimi podmiotami.

6. Środki przyjęte w celu zagwarantowania, by dobro dziecka stanowiło główny lub najwyższy cel

Zgodnie z prawem szwedzkim sądy powszechne kierują się przede wszystkim dobrem dziecka, co oznacza, że przy wydawaniu orzeczeń sąd każdorazowo rozważa, jakie rozwiązanie będzie służyło dobru dziecka. W sprawach dotyczących prawa pieczy nad dzieckiem, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem sąd rozstrzyga, które rozwiązanie będzie najkorzystniejsze z punktu widzenia dobra dziecka. W szwedzkim prawie administracyjnym nie ustanowiono jednak ogólnej zasady zobowiązującej organy administracji lub sądy administracyjne do kierowania się dobrem dziecka ani do przykładania szczególnej wagi do dobra dziecka. Prawo administracyjne różni się zatem w tym względzie od prawa cywilnego. W przepisach sektorowych mających zastosowanie do określonych obszarów działalności organów administracji wprowadzono jednak zasadę zobowiązującą przedmiotowe organy do kierowania się – w różnym stopniu – dobrem dziecka.

7. Monitorowanie i wykonywanie orzeczeń w postępowaniach z udziałem dzieci

Dzieci poniżej 15. roku życia nie można pociągnąć do odpowiedzialności karnej z tytułu popełnionych przestępstw. Zgodnie z ogólnie obowiązującą zasadą wobec nieletnich sprawców przestępstw należy w pierwszej kolejności zastosować środki w ramach systemu opieki społecznej, zamiast przekazywać ich bezpośrednio służbie więziennej i probacyjnej. W prawie przewidziano szczególne sankcje karne stosowane wyłącznie w odniesieniu do nieletnich sprawców przestępstw w wieku od 15 do 21 lat. Na młodocianych sprawców przestępstw w wieku od 18 do 21 lat często nakłada się takie same sankcje jak na osoby dorosłe. Jeżeli sprawca popełnił przestępstwo przed ukończeniem 21. roku życia, sąd powinien uwzględnić jego młody wiek przy ustalaniu wymiaru kary. Zarówno dzieci, jak i osoby dorosłe podlegają tym samym przepisom w zakresie wykonywania wyroków sądów cywilnych. Jeżeli strona przeciwna nie wywiąże się z zobowiązania nałożonego na nią na mocy wyroku lub postanowienia sądu, strona wygrywająca może wystąpić o wykonanie tego wyroku lub postanowienia przez Szwedzką Służbę Komorniczą. W kodeksie rodzinnym i opiekuńczym zawarto przepisy dotyczące wykonywania wyroków lub postanowień w przedmiocie prawa pieczy nad dzieckiem, miejsca zamieszkania dziecka i prawa do kontaktów z dzieckiem, a także przepisy dotyczące wykonywania innych orzeczeń przewidzianych w tym kodeksie. Przy wykonywaniu takich wyroków lub postanowień należy kierować się przede wszystkim dobrem dziecka.

8. Dostępność środków zaskarżenia

W Szwecji przewidziano ogólne prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania, które nie ogranicza się wyłącznie do pokrzywdzonych będących dziećmi. Zażalenie takie mogą jednak wnieść wyłącznie zainteresowane strony. Pokrzywdzeni będący dziećmi – podobnie jak dorośli pokrzywdzeni – mogą wnieść o zasądzenie odszkodowania (lub zadośćuczynienia) od sprawcy. Jeżeli chodzi o prawo cywilne, dzieci zasadniczo nie mają zdolności procesowej, dlatego też mogą wnosić zażalenia i korzystać z mechanizmów odwoławczych lub mechanizmów kontroli sądowej wyłącznie za pośrednictwem swojego przedstawiciela ustawowego.

9. Przepisy ogólne dotyczące przysposobienia (dziecka lub osoby dorosłej)

Orzeczenia o przysposobieniu wydaje sąd. Stosowny wniosek składa (składają) przysposabiający. Sąd rozstrzyga, czy w danym przypadku udzielenie zgody na przysposobienie jest zasadne. Sąd nie udzieli zgody na przysposobienie, jeżeli stwierdzi, że udzielenie takiej zgody nie służyłoby dobru dziecka.

[Wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku w Szwecji](#) (255 Kb) [en](#)

Ostatnia aktualizacja: 31/07/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.